

Vad ska man med dynamisk pedagogik till?

En studie av möjligheterna att använda den dynamiska pedagogiken i praktisk verksamhet

Petra Skogh

Cehum – Centrum för de humanistiska ämnenas didaktik

C-uppsats 15 hp

Dynamisk pedagogik III

Vårterminen 2014

Handledare: Mia Heurlin-Norinder

Examinator: Kent Hägglund

English title: What's dynamic pedagogy good for? A study of the possibilities of using dynamic pedagogy in practice.

Stockholms
universitet

Vad ska man med dynamisk pedagogik till?

En studie av möjligheterna att använda den dynamiska pedagogiken i praktiskt verksamhet

Petra Skogh

Sammanfattning

Syftet med studien är att ta reda på om dynamisk pedagogik går att använda i praktisk verksamhet. Studien har ett kvalitativt perspektiv och består av en litteraturstudie av Lipschütz (1971/ 2004), en intervjustudie med tre deltagare och en enkätstudie med 32 deltagare. Deltagarna har genomgått utbildning i dynamisk pedagogik och/eller är medlemmar i Korda – föreningen för dynamisk pedagogik, en del använder dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet och andra gör det inte. Resultatet diskuteras mot bakgrund av tankar och teorier kring den dynamiska pedagogikens framväxt, målsättning och metoder.

Resultatet visar att dynamisk pedagogik går att använda, och används, i praktisk verksamhet i olika grad, på olika sätt och i många olika slags verksamheter, främst i ledarskap och inom utbildning av olika slag, framförallt för personlighetsutveckling, grupputveckling och ledarskapsutveckling. I en del sammanhang beskriver man vad man gör och i andra sammanhang gör man det inte. I många fall kallar man det något annat än dynamisk pedagogik. Några uppger att svårigheter hos målgruppen att ta del av dynamisk pedagogik kan vara ett hinder i arbetet. Rådande samhällsklimat, som nuvarande resultatnriktade skolpolitik beskrivs av många som ett hinder, liksom ekonomisk åtstramning och tidspress, eftersom dynamisk pedagogik inte är någon så kallad ”quick fix”. Bland möjligheterna märks vår tids behov bl.a. av reflektion, kreativitet, meningsskapande, lugn och ro, tillhörighet och tryggt ledarskap – områden där den dynamiska pedagogiken kan ha mycket att bidra med.

Nyckelord

Dynamisk pedagogik, Kordaprofilen, personlighetsutveckling, grupp, ledarskap, demokrati

Tack

Carina Bodin Fröidstedt, Eva Borseman och Monica Findahl, lärare i Dynamisk pedagogik I, II, III, Birgitta Silfver, lärare i vetenskapsteori, Olle Österberg, föreläsare och alla studiekamrater, tack för ovärderliga år tillsammans!

Jag är förvånad, glad och tacksam över att så många hade vänligheten att fylla i enkäterna till denna studie. Så många intressanta tankar om Dynamisk pedagogik jag har fått glädjen att ta del av! Tack allesammans!

Ett stort tack vill jag rikta till intervjudeltagarna, som så generöst bjöd på sin tid och sina tankar!

Mia Heurlin-Norinder, min kloka och inspirerande handledare som mer än någon annan har medverkat till att det här C-uppsatsarbetet blivit en rolig, spännande och förtröstansfull resa, tack!

Jag vill också tacka Kent Hägglund, min examinator för en trevlig examination och för mycket givande synpunkter på uppsatsen!

Och så vill jag tacka min man, Morgan, för hans tålmod och uppmuntran, trots mina många och långa timmar vid datorn.

Under mina tre år med dynamisk pedagogik har jag i mitt skrivarbete stöttats av en tänkt läsare vid min sida, en kär vän som brukar tycka att jag är underhållande, klok och kompetent och som fått mig att känna att skrivandet varit meningsfullt. Nu har hon fyllt 90 år och det är dags att hon får veta hur värdefull hon är, också när hon inte vet om det. Tack mormor!

Innehållsförteckning

Tack	
Inledning.....	1
Bakgrund.....	3
Vad är dynamisk pedagogik	3
Personlighetsutveckling och demokratisk skolning	3
Dynamisk pedagogik och Korda.....	3
Dynamisk pedagogik på Stockholms universitet	4
Vad gör man? Hur och varför?.....	4
Centrala tankegångar och grundläggande värden	5
Dynamisk pedagogik i en mellanstadieklass	7
Tidigare forskning.....	8
Syfte.....	13
Frågeställningar	13
Metod	14
Perspektiv	14
Litteraturstudie	14
Urval	14
Genomförande, bearbetning och analys.....	14
Intervju.....	15
Urval	15
Genomförande	15
Bearbetning och analys	15
Enkät	16
Urval	16
Genomförande	16
Bearbetning och analys	17
Etiska aspekter	17
Resultat.....	18
Vad innebär det att använda dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet enligt Dan Lipschütz?	18
Används dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet, utanför kurserna på Stockholms universitet? I så fall var, hur och under vilket/vilka namn?	26
Intervjudeltagarna använder dynamisk pedagogik i skilda verksamheter, på olika sätt och under olika benämningar.....	26
Enkättagarna använder dynamisk pedagogik i skilda verksamheter, på olika sätt och under olika benämningar	27

Hur ser möjligheterna ut för arbete med dynamisk pedagogik idag?	29
Verksamheten	29
Målgruppen	29
Den dynamiska pedagogikens speciella möjligheter	30
Förutsättningar och behov i tiden	30
Marknadsföringen och idéerna för framtiden	31
Vilka hinder finns för arbete med dynamisk pedagogik idag?.....	31
Verksamheten	31
Målgruppen	32
Tidsandan.....	32
Marknadsföringen	32
Andra hinder.....	33
Sammanfattning Resultat	33
Diskussion	34
Resultatdiskussion	34
Metoddiskussion	37
Förslag till fortsatt forskning	38
Referenslista	39
Litteratur mm	39
Webbsidor	40
Bilagor.....	41
Bilaga 1, Litteraturstudie – Bearbetning/analys exempel	41
Bilaga 2, Intervjuguide.....	44
Bilaga 3, Enkät för manuell utdelning.....	45
Bilaga 4, Enkät för mejl.....	49
Bilaga 5, Mejl till Kordaföreningens medlemmar 1	53
Bilaga 6, Mejl till Kordaföreningens medlemmar 2	53
Bilaga 7, Exempel på mejl med Följdfrågan	53
Bilaga 8, Sammanställning av enkätsvar	54

Inledning

Min bakgrund

Jag har alltid funderat mycket över hur vi människor fungerar och hur vi behandlar varandra. Jag har varit nyfiken på vad som får oss att må bra och inte.

På gymnasiet utbildade jag mig till mentalskötare och i cirka 10 år arbetade jag inom psykiatrin. Det var på många sätt ett spännande och bra arbete, men organisatoriska omständigheter gjorde att arbetet blev alltför svårhanterligt och jag bytte bana.

Jag arbetar nu som keramiker och massör och studerar till beteendevetare. Till beteendevetenskaperna hör psykologi, sociologi och pedagogik. Bakgrunden till mitt studieval är att jag också varit engagerad som seminarieledare i svenska Family-lab, som är en del av författaren och familjeterapeuten Jesper Juuls internationella utbildnings- och rådgivningsorganisation Family-lab International.

Vi vill bidra till en värld där familjer har tillräcklig kunskap och erfarenheter för att skapa hälsosamma relationer och att uppfostra barn med hög grad av mental hälsa såväl som psykosocial kompetens. En värld där institutioner för barn finns där professionella utvecklar sin kompetens med hänsyn till: äkta, likvärdigt samarbete mellan föräldrar och barn. Vi arbetar för en värld där familjer, organisationer och samhälle lever med mindre våld, övergrepp och missbruk. En värld där barn har optimala förutsättningar för att växa upp och utvecklas socialt, känslomässigt och kunskapsmässigt. (Family-lab, hemsida, del av Vision)

Förmåga att fungera väl både tillsammans med sig själv och tillsammans med andra, är en målsättning för Family-lab liksom för dynamisk pedagogik, varför jag valde att läsa kurserna Dynamisk pedagogik I, II och III på Stockholms universitet.

Dynamisk pedagogik

Det skall villigt erkännas – Jag är förälskad i den dynamiska pedagogiken. Kurserna i dynamisk pedagogik på Stockholms universitet har varit ovärderliga för min personliga utveckling och jag skulle önska att många människor kunde få möjlighet att lära känna ämnet.

Dynamisk pedagogik är ett begrepp som började användas av Kordainstitutet 1966 (Lipschütz, 1971/2004). Dynamisk pedagogik inriktar sig på bland annat ”ökad självinsikt och självförtroende, större förmåga att utnyttja eget skapande och egen kapacitet, bearbetning av samlevnadsproblem och mellanmänskliga relationer”. (Lipschütz, 1971/2004, s.19). Kurserna Dynamisk pedagogik I, II och III på Stockholms universitet¹, handlar övergripande om ledarutveckling. Del I har fokus på självförståelse, del II på individ och grupputveckling och del III på ledarutveckling (Stockholms universitet, Cehum kurshemsidor).

Det är svårt att veta hur och i vilken utsträckning dynamisk pedagogik idag användas i praktisk verksamhet utanför universitetet. Jag tror att den dynamiska pedagogiken kan ha, och kanske också har, ett stort värde i många sammanhang, t ex som ledarutveckling för lärare, ledare, och chefer, både inom och utom universitetet och som personlighetsutveckling på olika arenor, inte minst i skolan. Om fler som gått kurserna känt samma förtjusning över ämnet som jag, borde det finnas gott om kurser

¹ Kurserna Dynamisk pedagogik I, II, III på Stockholms universitet var fristående kurser på vardera 30 poäng, halvfart.

och utbildningar i dynamisk pedagogik på många olika arenor tänker jag, men vid en Googlesökning 2013-05-12 efter dynamisk pedagogik, hittade jag förutom kurserna på Stockholms universitet bara tre erbjudanden: "Kurser och workshops i dynamisk pedagogik efter beställning" (Här&Nu-yoga och utveckling, hemsida), "Coachning inom ledarskap/gruppdynamik som bygger på grundsynen i dynamisk pedagogik" (Ametop, hemsida) och "Kurser i Ledarskapsutveckling & Teamutveckling som använder sig bl.a. av dynamisk pedagogik" (Ariton Resource Consulting, hemsida).

Med tanke på hur lite dynamisk pedagogik omnämns och syns, föreställer jag mig att den i praktisk verksamhet för det mesta används som kompetensutveckling i ledarskap av olika slag och som förhållningssätt utan att benämnas, och när den används som metod kallas något annat eller inte benämns alls. Men det skulle också kunna betyda att dynamisk pedagogik faktiskt inte fungerar att användas i praktiken. Detta vill jag i den här studien undersöka närmare.

Bakgrund

Vad är dynamisk pedagogik

Personlighetsutveckling och demokratisk skolning

Den dynamiska pedagogikens målsättning är bl. a. att ge individen möjlighet att utvecklas och mogna, att lära känna sig själv och samtidigt utveckla sin förmåga att fungera tillsammans med andra (Lipschütz, 1971/2004).

Eva Borseman, ansvarig för kurserna i Dynamisk pedagogik på Stockholms universitet, skriver att syftet med den dynamiska pedagogiken varit ”att genom demokratiska metoder utbilda människor till medvetna demokratiska medborgare för ett demokratiskt samhälle.” (Borseman E. 2007, s.74).²

Jag har frågat mig vad som är den dynamiska pedagogikens yttersta mål – individens utveckling eller demokratins utveckling? Min tolkning är att svaret är ”både och”. Individ och grupp/samhälle är beroende av varandra. Men man gör en viktig skillnad mellan individen som objekt och individen som subjekt. Martin Buber, professor i religionsvetenskap och socialfilosofi och en av 1900-talets stora tänkare, beskriver skillnaden mellan att möta människor som ”det” eller som ”du”. Buber återger filosofen Immanuel Kants grundsats som beskriver idén om människovärdet: ”En människa får aldrig betraktas och behandlas blott och bart som ett medel utan måste alltid samtidigt ses som ett ändamål i sig själv.” (Buber, 1953/1990, s.66). Så uppfattar jag det övergripande värdet för den dynamiska pedagogiken.

Dynamisk pedagogik och Korda

Dynamisk pedagogik, eller Kordapedagogik, utvecklades på Kordainstitutet som grundades 1966 i Stockholm och leddes av Dan Lipschütz. Verksamheten riktade sig framförallt till lärare inom skola och barnomsorg. Man arbetade med lärarnas personlighetsutveckling och med metoder som de sedan kunde använda i sin egen undervisning, men man vände sig till alla sorters människor och hade också barngrupper (Lipschütz, 1971/2004). Enligt Borseman E. (2007) visade också vårdsektorn stort intresse för Kordainstitutets kurser, liksom yrkesgrupper med intresse av dramapedagogik. Enligt Lipschütz (1976) hade ledare i kurser i dynamisk pedagogik på Kordainstitutet gått institutets gruppledarutbildning minst 1000 timmar och förväntades genomgå egen psykoterapi eller psykoanalys.

Lipschütz (1971/2004) förklarar vad namnet Korda står för:

En korda är den linje, som förbinder två punkter på en cirkel. En grupp människor framställs ofta grafiskt som en cirkel. Corda är pluralis av det latinska ordet för hjärta. I dagligt tal brukar hjärtat få beteckna en individs personlighet och innersta identitet. Kordainstitutet arbetar med en individs skapande förmåga och hans relationer till andra människor framförallt med gruppdynamiska processer. (s.17)

Lipschütz beskriver pedagogiken i böckerna *Dynamisk pedagogik – Synpunkter på skapande verksamhet samt samspel och samarbete i grupp* (1971/2004) och *Samspel i grupp* (1976).

² I uppsatsen förekommer två Borseman, Eva och Petronella, som därför benämns med förnamnsinitialer.

I samband med Lipschütz bortgång 2002 upphörde verksamheten på Kordainstitutet (Borseman E. 2007). Idag lever namnet Korda vidare i en intresseförening, Korda – föreningen för Dynamisk Pedagogik (Korda, hemsida). Här kan den bli medlem som känner intresse och engagemang för dynamisk pedagogik.

Dynamisk pedagogik på Stockholms universitet

Borseman E. (2007) skriver att ”dynamisk pedagogik funnits i lärarutbildningen i Stockholm sedan mitten av 60-talet, till en början som ämnet skapande dramatik i förskollärarytbildningen” (s.1) . Kursen Konfliktbearbetning genom dynamisk pedagogik, 15 hp, heltid, ges inom lärarprogrammet (Stockholms universitet, Sök utbildningar). Fristående kurser, Dynamisk pedagogik I, II och III har den sista tiden, tom vårterminen 2013, varit förlagda till Cehum – Centrum för de humanistiska ämnenas didaktik, på Stockholms universitet (Stockholms universitet, Cehum kurshemsidor). Men nu har Stockholms universitet beslutat att inte längre erbjuda fristående kurser i Dynamisk pedagogik.

Vad gör man? Hur och varför?

Kordaprofilen³: Lipschütz (1971/2004) sammanfattar målsättningen med den Dynamiska pedagogiken i den s.k. Kordaprofilen. ”De 21 punkterna är tillkomna för att klargöra vad Kordainstitutet anser vara väsentligt i mänskligt fungerande och för att antyda på vilka plan man söker få individen att ta upp och bearbeta sitt handlande för att vidareutveckla sig som människa och personlighet” (s.108).

Tre förhållningssätt: Lipschütz (1976) konkretiserar Kordaprofilens tjugo punkter i tre pedagogiska förhållningssätt – det självpedagogiska, det skapande och det samspelande. Jag ger här en mycket kort sammanfattning:

- Det självpedagogiska förhållningssättet utmärks av att deltagaren använder egna erfarenheter och upplevelser i sökandet efter kunskap.
- Det skapande förhållningssättet innebär att deltagaren i skapande processer kan lämna det språkliga, logiska tänkandet och arbeta utifrån ett mera ursprungligt plan och på det sättet få tillgång till större delar av sin personlighet, vilket ökar möjligheterna för nya insikter och idéer att ta form.
- Det samspelande förhållningssättets främsta verktyg är tillit. Ett gruppklimat utan konkurrens, kritik och avvisanden hjälper deltagaren att våga utforska sig själv och omgivningen. Deltagaren gör erfarenheter utifrån samspelet i gruppen.

Förhållningssätt och metod hänger ihop på ett särskilt sätt i den dynamiska pedagogiken. Lärargruppen beskriver detta i en fokusgruppsintervju, Borseman P. & Stintzing, M. (2010):

Man kan använda sig av bara förhållningssättet och kalla pedagogiken dynamisk, men inte använda enbart övningarna utan förhållningssättet och kalla det Dynamisk pedagogik. /.../ Det kan vara svårt att säga att ”det här är en metod, det här är en pedagogik” det är mera förhållningssättet till de vi möter och till oss själva som är det väsentliga. Ett sätt att vara som ledare. (s. 22)

Övningar: Lipschütz (1976) beskriver många olika slags övningar i dynamisk pedagogik: presentations- och namnövnningar, koncentrations- och avspänningsövningar, övningar i

³ Jag har gjort en litteraturstudie av Lipschütz (1971/2004) för att tydliggöra den dynamiska pedagogikens målsättning och tillvägagångssätt. Läs mer om Kordaprofilen i kapitlet Resultat, Tabell 1.

sinnesmedvetenhet, blind- och identifieringsövningar, övningar med inslag av fysisk kontakt, associations- och spontanitetsövningar, övningar i inre bildskapande, dramatisk improvisation och rollspel, skulpturövningar, självbildsövningar, övningar som handlar om uppfattningar om andra, samspelsövningar och ledarövningar.

Övningarna har tre huvudmoment – presentation, gestaltning och bearbetning. Presentationen skall förmedla trygghet och tillit och uppmuntra deltagarna att pröva sitt eget fungerande. I gestaltningen ges deltagaren möjlighet att, genom att inta ett skapande förhållningssätt, absorberas av uppgiften och arbeta utan att känna sig iakttagen av andra och utan att vara självkritisk. Under bearbetningen uppmuntras deltagarna att rikta sin uppmärksamhet mot arbetsprocessen och reflektera över sina upplevelser: sinnesförmimmelserna, känslorna, tankarna och föreställningarna. Lipschütz beskriver att bearbetning sker i samtal, men på kurserna i dynamisk pedagogik på Stockholms universitet har vi ofta för oss själva skrivit ned vad vi upplevt. Bearbetningen har också ofta sammanfattats i en avslutande gestaltning, som ett ord, en gest eller en grupp-skulptur.

Frivillighet: Något som är viktigt i den dynamiska pedagogiken är att deltagaren själv bestämmer över sitt deltagande:

Varje deltagare ska kunna avstå från övningen, engagera sig i den, experimentera med den, undersöka sig själv och dela med sig av vad han upplever till de andra i gruppen, så mycket som han tycker är lämpligt. Det självpedagogiska förhållningssättet förutsätter en sådan frihet för var och en av de enskilda deltagarna. En yttre styrning och framprovocerade känslor och känslöstämningar står i direkt motsats till inriktningen att ge var och en av deltagarna möjligheter att fungera som en medveten och aktivt skapande människa. (Lipschütz, 1976, s.16)

Centrala tankegångar och grundläggande värden

Här beskriver jag några av de begrepp som ofta återkommer i litteraturen på kurserna i dynamisk pedagogik på Stockholms universitet. Citaten som presenteras kommer både från den obligatoriska och från den valbara kurslitteraturen.

Demokrati. Den dynamiska pedagogiken formades under efterkrigstiden, en period av minnen från förintelsen.” (Borseman E. 2007, s.54). Förintelse temat är återkommande i mycket av studielitteraturen på kurserna i dynamisk pedagogik. Budskapet är tydligt – att demokratin inte kan tas för given, att den är något vi kontinuerligt måste arbeta för. Tillitsfulla relationer och förmåga att fungera tillsammans är mycket betydelsefullt för en livskraftig demokrati. Erich Fromm (1943/1993), psykolog, samhällsteoretiker och filosof, skriver att det inte finns något farligare ”än att icke vilja se att vi i vårt eget samhälle står inför samma företeelse som överallt bildar en fruktbar jordmån för fascismen – individens obetydlighet och vanmakt.” (s.178). Psykoanalytikern, författaren och handledaren Ludvig Igra (2001/2011), förklarar att det är farligt att tro att det bara är speciellt onda människor som kan vara grymma mot sina medmänniskor. Onda handlingar är lika djupt mänskliga som goda handlingar. Om vi inte kan acceptera möjligheten till egna grymma handlingar, kan vi inte heller arbeta för att motverka dem. Detta är också viktigt att ha i åtanke när det gäller det egna ledarskapet, tänker jag.

Människors lika värde är grundläggande för vår demokrati (Riksdagen, 2011). Erica Falkenström (2004), fil. doktor i pedagogik och forskare inom etik och ledarskap, skriver att det är viktigt att vi ständigt talar om betydelsen av abstrakta ord som demokrati och människovärde, för att kunna ta ansvar och inte gömma oss bakom abstraktionerna. Falkenström beskriver människovärdet:

Det rör sig om ett egenvärde, att var och en skall betraktas och behandlas lika som person, för att man är människa, inte för att man har eller gör. Som aktörer är vi olika, varför vi till exempel får olika

inflytande och lön beroende på utbildning och befattning. Men bara för att vi är olika som aktörer har vi inte rätt att bete oss på ett nedvärderande sätt mot en annan, att kränka en annan människa. (s.101-102).

Hon skriver att ett ledarskap som håller på sikt, grundar sig på en sådan respekt för människors värdighet.

Autenticitet handlar om att vara sig själv, att vara äkta, att inte spela en roll. Paul Moxnes (2005), professor i organisationspsykologi, menar att trygghetsbehovet ofta är starkare än behovet av insikt och att vi därför flyr friheten genom att fly från oss själva mot en anonym hållning, vi går från Jag till Man, Man gör si och Man gör så. Likriktning och konformism är motsatser till autenticitet och beskrivs av Amos Oz, författare, professor i litteratur och samhällsdebattör, som ”milda, men vitt spridda former av fanatism” (Oz 2002/2011, s.21). Han återger en humoristisk bild av autenticitet och konformitet:

Tänk på den underbara Monty Python-filmen Life of Brian, när Brian säger till den stora skaran av blivande lärjungar: »Ni är alla individer!« och massan ropar tillbaka: »Vi är alla individer!« utom en som med tunn röst fåraktigt säger: »Inte jag« och som blir nertystad av alla de andra. (s. 20-21).

Buber (1953/1990) skriver om vikten av att man för en sann mellanmännisklig relation möter varandra så ärligt, utan sken, som möjligt. Författaren, psykologen och psykoterapeuten Patricia Tudor Sandahl (1997/2010) skriver: "Att släppa fram och bejaka sin autentiska röst är ett steg mot ökad självrespekt." (s.165). Självrespekt är viktigt i ledarskap och för lärande.

Personlig auktoritet. Gymnasieläraren och psykoterapeuten Margareta Normell (2008) beskriver hur vårt samhälle rört sig bort från en traditionell lydnadskultur i riktning mot en mer demokratisk ansvarskultur och att lärarrollen behöver förändras i takt med detta. Lärarens auktoritet kan inte längre vila på en fin examen utan måste bygga på personlig mognad och en förmåga att skapa goda relationer till eleverna. I en ansvarskultur är också barns tankar, känslor och åsikter respekterade.

Kraven på lärarnas sätt att samspela med eleverna skiljer sig åt beroende på om de verkar i en lydnadskultur eller om de verkar i en ansvarskultur. En lärare som anses bra i lydnadskulturen betraktas i ansvarskulturen som alltför auktoritär och odemokratisk. En lärare som anses bra i ansvarskulturen riskerar i lydnadskulturen att betraktas som flummig, svag och ovärdig elevernas respekt. (s.98)

Frihet och gränser. Begreppet frihet berör på olika sätt den dynamiska pedagogikens målsättning att ge individen möjlighet att utvecklas, lära känna sig själv och utveckla sin förmåga att fungera tillsammans med andra. Frihetsbegreppet återkommer ur olika synvinklar. Det handlar bland annat om människors behov att växa kontra behovet av trygghet och det handlar om människors behov av personlig frihet och Integritet, kontra behov av gemenskap och anpassning.

När det gäller att utvecklas och lära känna sig själv ger Moxnes (1991/2001) en bild av människors olika behov:

Jag är en människa sammansatt av olika och motstridiga behov. Mitt behov av växt kämpar mot mitt behov av trygghet. Mitt behov av frihet kämpar mot mitt behov av mening. Mitt behov av att vara modig strider mot min rädsla.

växt ← frihet ← mod ← jag → rädsla → mening → trygghet (s. 61)

Moxnes skriver att människan dras mot dessa två grundläggande mål, växt och trygghet. De utesluter varandra, drar åt varsitt håll, så vi måste välja. Men det är alltid möjligt att välja om. Dessa båda behov får vittgående konsekvenser för mänskliga beteenden. Han skiljer mellan sociobeteende och psykobeteende:

Sociobeteende är det beteende som visar att de avväjande mekanismerna fungerar. Det kännetecknas av att man upprätthåller barriärerna och håller människor på avstånd bl.a. genom att uppträda formellt och konventionellt, rutinpräglad, intellektuellt, föga intimt eller emotionellt. (s. 67)

Psykobeteende är det beteende som visar att växtmekanismerna fungerar. Det kännetecknas bl.a. av att man uppträder spontant, intimt och emotionellt, och att man deltar i livets ögonblick. (här och nu). (s.68)

Fromm (1943/1993) beskriver begreppen ”frihet från” och ”frihet till”. ”Frihet från” kan definieras som avsaknad av olika typer av yttre begränsningar och ”frihet till” som den kapacitet man har att i praktiken handla fritt och hänger samman med förmågan att välja. Förmågan att välja återfinns bland annat i kordaprofilen, rubrik 13 ”Valfrihet”.

Gällande förmågan att fungera tillsammans skriver Falkenström (2004) om skillnaden mellan ”fri att vara” och ”fri att göra”. Människor har trots sin rätt till frihet, inte rätt att göra eller säga vad de vill. Hänsyn är viktigt:

Om man ställer glädjen och människans väl i centrum är det också nödvändigt att starkt betona solidariteten mellan människor.(s.42)

Individualism handlar i grund och botten inte om frihet utan om egoism och självgodhet och detta är ingenting annat än ett slags fångenskap. En tärande bristsjukdom som med sin gränslöshet fjärrar människan både från sig själv, friheten och från andra. (s.23).

Frihet handlar också om integritet och människovärde. Falkenström skriver att det är viktigt ”att träna sig i att sätta gränser, att skydda sin integritet, sig själv, och att inte låta någon överträda dessa gränser. Att sätta gränser är ett utslag av människans frihet och när man sätter dem ökar friheten, ens värdighet, och upplevelse av människovärde.” (s.105-106). Jag tänker att det som ledare är särskilt viktigt att man är tydlig med sina egna gränser och att man respekterar andras personliga gränser.

Buber (1953/1990) skriver om att påtvinga eller frigöra. Han beskriver skillnaden i grundhållning hos propagandisten och pedagogen. Medan det individuella snarast är till besvär för propagandisten är egenart något viktigt för pedagogen. Buber menar att pedagogen ”ser varje individ som bärare av ett speciellt uppdrag i tillvaron, fullföljbart genom just den människan, och endast genom henne.” (s.63). För ledaren i dynamisk pedagogik är det, som jag skrivit tidigare, av betydelse att inte tvinga en deltagare att utvecklas i en bestämd riktning eller i en särskild hastighet. Man behöver som ledare släppa på kontrollbehovet och istället visa intresse för övningarna och deltagarnas arbetsprocesser och stimulera deltagarna att söka sig vidare. ”Kordaövningarna är inte avsedda att tvinga fram känslor och reaktioner hos deltagarna som de själva inte är beredda att ge uttryck för. En deltagare ska ha frihet att arbeta i sin egen takt och rytm, med möjligheter att få ut så mycket av en övning som han själv vill.” (Lipschütz, 1976, s.16). Oz (2002/2011) ger en bild av hur man kan tänka kring människors förhållande till varandra:

Halvöns villkor är människans rätta villkor. Det är sådana vi är och det är sådana vi bör få förbli. På sätt och vis finns därför i varje hem, i varje familj, i varje mänskligt sammanhang i själva verket ett förhållande mellan ett antal halvöar, och det är säkrast att tänka på det innan vi försöker forma om varandra och vända på varandra och få personen intill att vända sig åt vårt håll, fastän han eller hon egentligen behöver vända sig mot havet ett tag. (s.32-33)

Dynamisk pedagogik i en mellanstadieklass

Olle Österberg har arbetat som ledare på Kordainstitutet och undervisat vid Lärarhögskolan i Stockholm. Österberg har i kompendiet *Samtal om livet i en klass* (1997) beskrivit sitt arbete som lärare för en klass i årskurs fem. Kompendiet var obligatorisk läsning på kursen Dynamisk pedagogik I. Österberg tog tjänstledigt från speciallärarlinjen ett år, där de studerande hade uttryckt, ungefär, att

dynamisk pedagogik nog visst är bra, men att det inte fungerar i verkligheten. I filmen (YouTube, 2010) där Österberg samtalar med Lena M Janson om dynamisk pedagogik säger han: "Så att egentligen, det där kompendiet vet du, är liksom mitt försök att tillämpa dynamisk pedagogik i en vanlig klass." (8.01-8.10 min)⁴. Österberg (1997) berättar att klassen presenterades för honom som besvärlig och att den på många sätt verkade ha haft det jobbigt. Han arbetade mycket med klassens sociala klimat. I bokens förord skriver Siv Fischbein att det handlade om "ett medvetet ledarskap som tar hänsyn till både till den gemensamma målsättningen och till den individuella variationen." (s.2). Österberg arbetade med den dynamiska pedagogikens självpedagogiska, skapande och samspelade förhållningssätt. Han beskriver en lek med en konsthandel som eleverna startade och som spontant växte med många olika sidaktiviteter. De höll på med konsthandeln ungefär två gånger i veckan under en längre tid. Den är ett exempel på en aktivitet som inte tillhörde den "vanliga" undervisningen i en mellanstadieklass. Österberg upplevde efterhand en stor skillnad på elevernas inställning till sitt eget lärande och till varandra. Deras förmåga att arbeta tillsammans ökade och de verkade upptäcka att "Både magistern och kamraterna bryr sig om min verklighet." (s.89).

Tidigare forskning

Avhandlingar:

Istvan Puztai, lärare i pedagogiskt drama, fil. dr och högskolelektor i retorik, har skrivit avhandlingen *Stanislavskijvariationer: skådespelarövningar som didaktiska instrument i pedagogiskt drama* (2000). Här visar han hur fyra dramapedagogiska metoder i olika hög grad bygger på Stanislavskijs skådespelarträning. Dynamisk pedagogik, som den beskrivits i Lipschütz *Samspel i grupp* (1976), är en av de dramapedagogiska metoderna som analyseras⁵.

Stanislavskijs skådespelarträning är uppdelad i två block, "skådespelarens arbete med sig själv" och "arbetet med rollen". Puztai har utgått från "skådespelarens arbete med sig själv" i sin undersökning. Detta block består av en inre och en yttre del. Den inre delen behandlar om inbillningsförmåga/fantasi, koncentration, muskelavspänning, känslolägen/sinnesminnet, kontakt och anpassning/samarbete. Den yttre delen handlar om mask, smink och kostym, rörelse/dans, rörelseplastik/gestik, tal och tempo/rytm. Puztai förklarar att "Lipschütz rubricerar sin metod som en typ av pedagogik och som sådan hör den hemma på det pedagogiska fältet, vuxenpedagogiken." (s.195). Men enligt Puztais analys använder sig dynamisk pedagogik bara av det inre arbetet med sig själv och kan därför inte anses vara en dramapedagogisk metod.

Puztai anser istället att dynamisk pedagogik är en terapeutisk metod. En bakgrund till denna slutsats ger han i kapitlet *Orienterande uppgifter och slutsatser*. Han skriver: "Teaterkunskapen har, enligt vedertagen uppfattning, tre icke konstnärliga tillämpningsområden, det sociala, det pedagogiska och det psykologiska/terapeutiska." (s.29). Den sociala tillämpningen beskrivs vara till för att förbättra mellanmänsklig kommunikation och vara riktad till framförallt vuxna. Den pedagogiska tillämpningen handlar om undervisning, med målsättning att ge kunskap om teater som estetik, eller att med hjälp av rollspel ge kunskaper i andra ämnen. Den leds av lärare och pedagoger och riktar sig framförallt till barn och ungdomar. Med den psykologiska/terapeutiska tillämpningen söker man tillrättalägga beteendemönster. "Den psykologiska tillämpningen kan ha inslag av en markerad samhällssyn eller

⁴ Dessa mått anger hur många minuter in i filmen som citatet börjar och hur långt det sträcker sig.

⁵ Lägg märke till att analysen är gjord utifrån en av Lipschütz böcker och att det är ett begränsat perspektiv på dynamisk pedagogik.

ideologi. De terapeuter som sätter ideologin i första rummet och arbetar med, i medicinsk mening, "friska" individer, kallar sin metod socioterapi, socioanalys (Magnér 1976:13), gruppdynamiska verksamheter (Reiland, 1974)) eller annat, t ex dynamisk pedagogik." (s.30). Pusztaï beskriver att man i de terapeutiska metoderna har förväntningar på vad som är ett eftersträvansvärt beteende, men att man döljer detta och att deltagaren därför upplever insikter som sina egna. Han menar att den dynamiska pedagogikens självpedagogiska förhållningssätt fungerar på ett sådant sätt, att ledaren trots allt styr rätt mycket. "Blatner skriver att psykodramatiska tekniker kan användas i psykisk hälsovård, i skolan, i yrkesutbildning för människovårdande yrken, inom industrin, för personlig utveckling och i den religiösa världen" (s.30).

Till skillnad från Stanislavskij syftar inte Lipschütz träning till att öka den estetiska spelkvalitén utan söker endast terapeutisk nytta menar Pusztaï.

Pusztaï undersöker hur de fyra dramapedagogiska metoderna jämfört med Stanislavskij förmedlar metodens teori. Det finns två typer av undervisningsmetod, förmedlad och inte förmedlad och beror på om eleverna själva senare skall arbeta med metoden i sitt yrke eller om de endast skall ha personlig nytta av metoden och inte själva arbeta med den.

Stanislavskij förmedlar sin träningsmetod också på ett intellektuellt plan. Han samtalar med skådespelaren, försöker göra arbetssättet genomskinligt för förnuftet. Han arbetar på att skådespelare ska använda sitt intellekt, förstå vilken metod de har valt att använda, hur en enskild lösning hänger samman med metodens helhet och yrkets etik. Skådespelaren skall vara medveten om sin egen utveckling och ha ett yrkesspråk som möjliggör samtal med sina kollegor. (s.199)

Pusztaï menar att Lipschütz inte förmedlar metoden, men skriver att metodbeskrivningar riktas till den blivande Kordaledaren, vilket jag förstår som att metoderna var förmedlade på Kordas ledarutbildning, men inte i andra sammanhang. Pusztaï menar att något som talar för att deltagarna inte vet hur ledaren tänker är att Lipschütz flera gånger skriver om deltagarens upplevelse av att vara manipulerad. I övningarnas bearbetningsfas talar man inte om metoden, istället ligger deltagarens upplevelse av arbetsprocessen i fokus.

Mia Marie F. Sternudd, fil. dr. i Pedagogik och lektor i Pedagogiskt Drama, är författare till avhandlingen *Dramapedagogik som demokratisk fostran? Fyra dramapedagogiska perspektiv – dramapedagogik i fyra läroplaner* (2000). Avhandlingen har tre syften. Det första är "att undersöka om olika särskiljande dramapedagogiska perspektiv framträder utifrån en analys av dramapedagogisk litteratur." (s.24). Det andra syftet är "att undersöka vilket värde som tillskrivits dramapedagogiken i de svenska läroplanerna för grundskola; Lgr 62, Lgr 69, Lgr 80 samt Lpo 94." (s.24). Det tredje syftet är "att föra en diskussion om huruvida dramapedagogik kan ha en demokratifostrande funktion." (s.26)

Efter analysen för det första syftet presenterar Sternudd fyra dramapedagogiska perspektiv – konstpedagogiskt, personlighetsutvecklande, kritiskt frigörande och holistiskt lärande perspektiv. Dynamisk pedagogik, Kordainstitutet och Lipschütz nämns under det personlighetsutvecklande perspektivet. En kort sammanfattning av perspektiven ges i en modell som beskriver det personlighetsutvecklande perspektivet såhär: Målet är "Demokratiska självständiga individer som förstår gruppdynamiska aspekter", innehållet är "vardagssituationer kommunikationsmönster, gruppdynamik + agering" genom "Rollspelsformer, olika tekniker" och med en demokratisk potential där man "Erövrar verktyg för att förstå sig själv i relation till andra, och dynamiska processer på individ-grupp- och samhällsnivå." (s.113). Liksom i det konstpedagogiska och det kritiskt frigörande perspektivet arbetar man i det personlighetsutvecklande perspektivet med att utveckla konstnärlig uttrycksförmåga.

Undersökningen visar att inställningen att det är möjligt att skapa ett demokratiskt samhälle är gemensamt för de fyra dramapedagogiska perspektiven.

Det föreligger ett demokratiskt förhållningssätt som präglas av att deltagarna är delaktiga i arbetsprocessens utformande, att deltagarnas erfarenheter är en viktig del av arbetets innehåll, att deltagarna är konstnärligt skapande i arbetsprocessen och att individerna erövrar olika verktyg för att undersöka och förstå olika perspektiv utifrån hur människor talar, tänker, känner, upplever, och uttrycker sig i olika situationer. (s.109)

När det gäller det andra syftet, vilket värde som tillskrivs dramapedagogiken i de olika läroplanerna, skriver Sternudd: "Dramapedagogikens frigörande perspektiv har inte alls uppmärksamats i de fyra undersökta läroplanerna" (s.186). Hon pekar på att man reducerat dramapedagogiken till att vara hjälpmedel för att uppnå andra ämnens mål. Hon menar att dramapedagogiken reducerad till arbetsmetoder, utan sin värdegrund, inte kan ha den demokratiserande potential som den kan ha som självständigt ämne.

Tankegångarna återkommer vid det tredje syftet, diskussionen om dramapedagogikens demokratiska fostranspotential. Sternudd beskriver den återkommande diskussionen om faran med att enbart använda metoddelen och förlora de lika viktiga delarna – förberedelse och bearbetning. "Redan 1930 varnade Ward för att dramapedagogik skulle kunna användas som en häst (metod) som man kan spänna för vilken vagn (ämne) som helst, eftersom det skulle utarma dramapedagogik som ämne." (s.182). Utan reflektion finns en risk att man inte utmanar gamla uppfattningar och värderingar och att man därför inte erövrar kunskap i djupare mening. Sternudd menar också att en dramapedagogik som fokuserar på huruvida deltagaren tolkar budskapet rätt, motverkar ett reflektivt förhållningssätt. Även om dramapedagogiken har demokratisk fostranspotential är det också möjligt att använda den för andra syften.

CD-uppsats:

Eva Borseman, *Dynamisk pedagogik. Dess tillkomst och teoribildning tecknad utifrån Dan Lipschütz livsberättelse* (2007) Här beskriver Borseman E. den dynamiska pedagogikens ursprung och utveckling. Hon förklarar att den dynamiska pedagogiken "växte fram i en mångårig och fortgående process." (s.92), och beskriver bland annat hur utvecklingen gått från Kordainstitutets verksamhet som inte hade vare sig kursplaner, styrdokument eller examinationer, till att dynamisk pedagogik kom att ingå i kursutbudet på lärarhögskolan med syfte att utbilda lärare för en yrkesprofession.

Den dynamiska pedagogiken beskrivs i många sammanhang som en dramapedagogik och Borseman E. förklarar varför. Lipschütz stora intresse för drama och teater medförde att dynamisk pedagogik influerades av teater. I mitten på 60-talet, då metoden formades, var dynamisk pedagogik i stort sett detsamma som dramaämnet.

Borseman E. undersöker vilka olika idéer, teorier och inspirationskällor som påverkat den dynamiska pedagogiken:

Att beforska Dynamisk pedagogik innebär att studera "skärningspunkten" mellan de olika forskningsområdena, psykologi, pedagogik och konst. *Psykologi* bidrar med betoning på dynamisk och humanistisk psykologi samt socialpsykologi. *Pedagogik* kommer in i former av dramapedagogik med rötter i reformpedagogik som har haft stark inverkan. *Konst*, med betoning på konstpedagogik där t.ex. teater, drama, bild, musik, rörelse och dans främst har ett kommunikationssyfte men dessutom är ett medel för själens och känslolivets utveckling, är den tredje länken. (s. 53-54)

Borseman E. anser att syftet för dynamisk pedagog på lärarutbildningen främst är lärarens personliga och yrkesmässiga utveckling.

I den dynamiska pedagogiken är ledarrollen viktig förklarar hon. Ledaren förmedlar den dynamiska pedagogikens förhållningssätt genom sitt sätt att vara och deltagaren införlivar förhållningssätten genom att delta.

Hon beskriver de tre pedagogiska förhållningssätten och hur man parallellt arbetar med dem, men menar också att man också kan lägga tyngdpunkten på ett i taget.

Pusztai drar slutsatsen att dynamisk pedagogik är terapi. Borseman E. pekar på att slutsatsen inte godtas av utövarna själva:

Ett tvisteämne i dramapedagogiska kretsar var dramaämnets kategorisering som en pedagogisk eller terapeutisk metod och hur gränsen drogs mellan pedagogiska och terapeutiska kompetensområden. /.../ De som arbetade med metoden tog klar ställning för att verksamheten inte var terapi, utan hade en pedagogisk målsättning. /.../ Jag anser att arbete med estetiska läroprocesser ofta berör människors livsvärldar och därmed existentiella frågor, men att detta inte är terapi. (s.74)

Pusztais analys av dynamisk pedagogik, som utgår från Lipschütz *Samspel i grupp* (1976), visar att det inte ingår moment med skådespelarens yttre arbete med sig själv, såsom rörelse/dans. Borseman E. ger, utifrån ett annat perspektiv, en annan bild: ”Kroppskänedom, att stämma kroppen som ett instrument, att levandegöra såväl kropp som sinne, att vara här och nu är förmågor som den dynamisk pedagogik hämtat från bland annat teaterns metodiska arbete med rörelse.” (s.78).

C-uppsatser:

Hans Reiland, *Några gruppdynamiska verksamhetsformer – en jämförelse* (1974). Här jämför Reiland några gruppverksamheter, varav dynamiska pedagogik är en.

Elin Berglund, *Dynamisk pedagogik i relation till lärarutbildningen idag - En teoriprovande studie där lärarrollen prövas inom den dynamiska pedagogiken ur ett dramapedagogiskt perspektiv* (2009). ”Syftet är att få en klarare bild i hur en lärare kan använda sig av dynamisk pedagogik inom styrdokumentens ramar och vad målen med den dynamiska pedagogiken inom lärarutbildningen är.” (s.7). Berglund undersöker också lärarstudenternas relation till ämnet dynamisk pedagogik.

Petronella Borseman & Malin Stintzing, *Dynamisk pedagogik och dramapedagogik – En komparativ undersökning av två pedagogiska inriktningar* (2010). Borseman P. & stinzing M. undersöker likheter och skillnader mellan den svenska Dramapedagogutbildningen och Dynamisk pedagogik, med hjälp av litteraturstudier och med fokusgruppsintervjuer med ledarutbildare för de båda ämnena. Fokusgruppsintervjun med Monica Findahl, Eva Borseman och Olle Österberg som alla varit lärare i Dynamisk pedagogik vid Stockholms universitet, ger flera förtydliganden som är nyttiga för mitt arbete med den här studien. Till exempel följande citat:

Ja t.ex. om en student vill veta vad Dynamisk pedagogik är, så säger ju inte vi det, utan genom att låta dem arbeta med pedagogiken så kommer de ju på det själva. /.../ I början sitter det många och tänker ”Jag undrar vad meningen med det här är?” och meningen är det som sker. (s.24)

Angående användandet av dynamisk pedagogik efter avslutad kurs beskriver lärargruppen att eleverna på de fristående kurserna har ett yrke innan och att de därför inlemmar den dynamiska pedagogiken där, om de kommer att använda den. Man menar också att det kan vara svårt för lärare och skolledare att influeras i sitt pedagogiska arbete med tanke på skolans krav, men att de kan behålla förhållningssättet.

Nicklas Lundberg, *Att använda Dynamisk pedagogik för att bearbeta konflikter - Nio pedagogers syn på hur man, med Dynamisk pedagogik kan bearbeta och hantera konflikter som uppstår på sin arbetsplats* (2012). Niklas har intervjuat nio förskollärare och lärare som varit (eller är) studenter eller

lärare på kursen ”Konfliktbearbetning genom Dynamisk pedagogik”, eller som läst konflikthantering på fristående kurs i Dynamisk pedagogik, 30 högskolepoäng. I kapitlet Diskussion och analys funderar Nicklas över det faktum att man på kursen ”Konfliktbearbetning genom Dynamisk pedagogik” lär ut metoder som Forumspel, medling, DRACON och Giraffspråket, vilket troligen handlar om en önskan från lärarstudenterna om att få handfasta verktyg:

Men man kan samtidigt kritiskt fråga sig om orsaken till att man lär ut andra metoder för konflikthantering/ bearbetning, på kursen ”Konfliktbearbetning genom Dynamisk pedagogik” än att enbart förlita sig till de tekniker och arbetssätt som Lipschütz förespråkade. Kan det bero på att arbetssättet som präglar den Dynamiska pedagogiken, inte räcker till för att studenterna på sikt ska lära sig att hantera konflikter? Finns det också kanske en risk att den Dynamiska pedagogiken urholkas av att beblandas med andra metoder. Eller kan det här ses som en naturlig utveckling av en pedagogik som heter just ”Dynamisk” pedagogik. Men när slutar den Dynamiska pedagogiken att just Dynamisk pedagogik och vad gör att en lektion är Dynamisk pedagogik och inte något annat?” (Kapitel 7.3, Sidnummer saknas)

Stina Swedberg, *En öppen dörr? Dynamisk pedagogik – något för den estetiska lärprocessen på folkhögskolans Allmänna kurs?* (2012). Studien visar att det visst kan vara möjligt att arbeta med dynamisk pedagogik på Allmän kurs, om man prioriterar det, har kunskapen och kan anpassa det fysiska rummet.

Agnes Végh Blidlöw, *Dynamisk pedagogik – ett redskap i rektors händer? En undersökning gjord med skolledare i olika studieformer om ledarrollens förenlighet med den dynamiska pedagogiken.* (2012). Végh Blidlöw har undersökt ”om ledarrollen i en resultatbaserad organisation som skolan är kan vara förenlig med den dynamiska pedagogiken och i så fall hur” (s. 21). Skolledarna i studien uttrycker framförallt att dynamisk pedagogik påverkat dem att ta ställning för ett demokratiskt ledarskap.

Marie Christine Rudbäck, *Dynamisk Ledarutveckling – En ny metod för personlig utveckling av ledare skapad genom integration av två etablerade metoder* (2013). Rudbäck prövar här att integrera en etablerad metod för personligutveckling, The Skilled Helper, med dynamisk pedagogik för att skapa en ny metod, här kallad Dynamisk Ledarutveckling. Hon undersöker bland annat om det går, vad som händer – om det blir konflikter eller synergieffekter och vad som blir kvar av den dynamiska pedagogiken.

Praktiskt användande

Det är intressant att notera att många av oss som skrivit och skriver C-uppsats i ämnet dynamisk pedagogik har undersökt hur dynamisk pedagogik fungerar i praktiken. Jag kan se minst två möjliga förklaringar till varför flera av oss valt att fördjupa oss i just den här frågan:

1. Det upplevelsebaserade lärandet ges stort utrymme i kurserna i dynamisk pedagogik, d.v.s. stor vikt läggs vid att ”deltagaren själv upplever, upptäcker, utforskar och sätter ord på sina upplevelser” (Studiehandledning, 2010, s. 2). Det återstår inte mycket kurstid att tillsammans med lärarna diskutera mål och mening med utbildningen.
2. Om eleverna efter avslutad utbildning på Stockholms universitets kurser i dynamisk pedagogik skall praktisera metoden, kommer förutsättningarna förmodligen att skilja sig mycket från hur det sett ut på den utbildning de själva tagit del av. Kurserna i dynamisk pedagogik på universitetet är gratis för deltagarna, pågår under förhållandevis lång tid och förutsätter att deltagarna tar del av litteratur i och kring ämnet. Deltagandet är frivilligt och deltagarna har själva sökt sig till kurserna. Sådana förhållanden är svåra att hitta någon annanstans. Detta behöver eleverna förhålla sig till och försöka förstå konsekvenserna av.

Syfte

Syftet med uppsatsen är att ta reda på om dynamisk pedagogik går att använda i praktisk verksamhet.

Frågeställningar

1. Vad innebär det att använda dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet enligt Dan Lipschütz?
2. Används dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet, utanför kurserna på Stockholms universitet?
I så fall, var, hur och under vilket/vilka namn?
3. Hur ser möjligheterna ut för arbete med dynamisk pedagogik idag?
4. Vilka hinder finns för arbete med dynamisk pedagogik idag?

Metod

Perspektiv

Ett kvalitativt perspektiv: Backman (2008) förklarar skillnaden mellan traditionell naturvetenskaplig forskning och ett kvalitativt forskningsperspektiv. I den traditionella forskningen söker man göra sig en objektiv bild av verkligheten. Teorier och hypoteser prövas genom att observera, registrera och mäta. Med ett kvalitativt perspektiv betraktar man verkligheten som subjektiv och intresserar sig mer för individen. ”Istället för att fråga hur en objektiv verklighet ser ut ställer man sig frågan hur individen tolkar och formar en (sin) verklighet.” (s.54). Metodiskt innebär ett kvalitativt perspektiv att människan ofta är det huvudsakliga instrumentet i forskningen. Thomsson (2010) talar i det här sammanhanget om förståelsegrundande forskning. Trost (2007) skriver: ”Om frågeställningen gäller hur ofta, hur många eller hur vanligt, då skall man göra en kvantitativ studie. Om frågeställningen däremot gäller att förstå eller att hitta mönster så skall man göra en kvalitativ studie” (s. 23).

Ett kvalitativt perspektiv/förståelsegrundande forskning lämpar sig väl för denna studie.

Litteraturstudie

För att konkretisera vad ett användande av dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet innebär enligt Dan Lipschütz, frågeställning 1, gör jag en litteraturstudie, med utgångspunkt ifrån didaktikens grundfrågor vad, hur och varför?

Urval

Jag gör en studie av Lipschütz (1971/ 2004) *Dynamisk pedagogik – Synpunkter på skapande verksamhet samt samspel och samarbete i grupp*. Boken ingår i grundkursen i dynamisk pedagogik på Stockholms universitet. Här berättar Lipschütz något om tillblivelsen av dynamisk pedagogik, dess roll i ett samhälleligt sammanhang och om dynamisk pedagogikens målsättningar och metoder. Han gör en sammanställning av verksamhetens delmål i Kordaprofilen.

Genomförande, bearbetning och analys

Jag upplever trots bokens (Lipschütz 1971/ 2004) goda föresatser ett otydligt samband mellan den dynamiska pedagogikens vad, hur och varför? Dessa samband vill jag försöka tydliggöra.

Vid läsning av boken i sin helhet gör jag understrykningar av allt som kan hänföras till hur och varför. Citaten som jag stryker under i boken kategoriserar jag in under Kordaprofilens 21 punkter. Några citat passar in under flera punkter. Jag tar bort meningar som mer eller mindre upprepar vad som tidigare sagts. Jag sorterar in citaten under hur och varför? Sedan grupperar jag dem för att leta efter gemensamma nämnare och hitta till kärnan av varje punkt. Jag strävar efter att skala bort så mycket text som möjligt, men behålla tillräckligt för att kunna ge en tydlig bild. (Exempel på bearbetning och analys i bilaga 1)

Intervju

För att få en så djupgående förståelse som möjligt kring frågeställningarna 2, 3 och 4 gör jag en liten intervjustudie med tolkande och reflexiv ansats. Intervjuerna är halvstrukturerade.

Urval

Jag söker personer som använder eller har använt dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet, helst utifrån så vitt skilda perspektiv som möjligt. De tre jag bjuder till intervju är personer som jag vet arbetar eller har arbetat med dynamisk pedagogik på olika sätt. Jag är bekant med alla tre intervjudeltagarna och alla tre är medelålders kvinnor. Detta urval görs delvis av bekvämlighet med tanke på den begränsade tid som finns att tillgå för denna studie.

Genomförande

Med Thomsson (2010) som förebild låter jag frågorna i intervjustudien förändras efter hand:

Trots att den analytiska frågan är klar innan intervjuerna påbörjas, så utvecklas innebörden i frågeställningen hela tiden. Det som händer är ett slags expansion, där förståelsen av hur den analytiska frågan kan besvaras leder till att den förstås på ett nytt och åter nytt sätt varefter undersökningen pågår. Det här innebär att också de frågor som jag ställer till intervjudeltagarna i syfte att söka svar på min analytiska fråga, förändras och expanderar efter hand. (s. 59)

I Intervjuguiden (Bilaga 2) kan man följa en huvudstruktur. Man kan också se vilka av frågorna som ställs till vilka av deltagarna.

Ljudupptagning av intervjuerna görs med en iPhone.

Bearbetning och analys

Transkriberingen: De första två intervjuerna transkriberar jag mycket detaljerat och skriver ned varje litet ljud. Transkriberingarna tar förfärligt lång tid och jag undrade om jag är noggrannare än vad man måste. Sallnäs (2007) skriver att hur man transkriberar materialet beror på vad man ska studera. Thomsson beskriver hur hon kan blanda noggrann och mindre noggrann transkribering i en och samma intervjuutskrift. Eftersom jag inte tror att fniss, skratt, stakningar, alla bekräftanden och andra ljud är viktigt för resultaten i denna studie väljer jag vid transkribering av den tredje intervjun att utelämna detta.

Intervjudeltagarna får ta del av transkriberingarna, och får möjlighet att göra rättelser eller tillägg.

Analys: Intervjuerna analyseras lodrätt och vågrätt om vartannat. Analysen påbörjas under själva intervjutillfället och fortsätter vid genomlysning och transkribering, det vill säga rakt igenom i lodrät analys. Den lodräta analysen fortsätter då intervjuer och enkäter sammanställs. Där vidtar en vågrät analys då intervjuer och enkäter läses bredvid varandra, fråga för fråga. Så återgår jag till att analysera lodrätt för att fördjupa förståelsen genom att läsa intervjuerna och många av enkäterna igen. Till sist söker jag mig fram till ett kodsysteem i en vågrät analys, där svaren i intervjuer och enkäter läggs samman under gemensamma rubriker. Koderna är början till de underrubriker som nu presenteras i resultatet. Kodningen utvecklas under tiden som resultatkapitlet växer fram och analysen och förståelsen fördjupas.

Enkät

För att få så stor bredd som möjligt på svaren till frågeställningarna 2, 3 och 4 gör jag en enkätstudie. En annan fördel som enkäten kan ha beskriver Trost (2007) ”Enkäterna liknar i mycket de personliga intervjuerna med den stora principiella skillnaden att karakteristiskt för alla enkäter är att den som svarar på frågorna själv noterar sina svar på ett eller annat sätt, och att någon intervjuare inte finns med i bilden.” (s. 9). Kanske kan deltagaren då också bli mindre påverkad av frågeställarens värderingar.

Urval

Jag söker, liksom till intervjuerna, personer som använder eller har använt dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet inom olika områden, men i det här fallet också dem som utbildat sig i ämnet och inte använder det i praktisk verksamhet. En bra möjlighet att få fatt i många deltagare till enkäten uppenbarar sig då Korda - föreningen för dynamisk pedagogik, firar tjugoförårsjubileum. På grund av olyckliga omständigheter får jag dock bara med mig tjugotvå enkäter. Jag beslutar mig då att dela ut dessa enkäter framförallt till dem som arbetar med metoden. Jag skickar ut en andra enkätupplaga på mejl (Bilaga 5 och Bilaga 6) till Kordamedlemmarna via kordas hemsida och till mina kurskamrater på Dynamisk pedagogik III. Att söka enkätdeltagare i en intresseförening som jag gör är enligt Dalen (2004/2007) vanligt och ”passar mycket bra när majoriteten av den aktuella målgruppen är medlemmar av en sådan förening.” (s. 57). Om det däremot inte är en representativ majoritet av målgruppen som är medlemmar, kan det leda till att resultatet snedvrids, skriver hon. I det här fallet kan man misstänka att det bland medlemmarna är en större andel som praktiskt använder dynamisk pedagogik än bland dem som inte är medlemmar i föreningen. Det kan ha viss betydelse för studiens resultat, men med tanke på att jag genomför en kvalitativ och inte en kvantitativ undersökning, överväger fördelarna att gå till väga på det här sättet.

Följdfråga skickas till de sju deltagare i första enkätupplagan som lämnat personuppgifter med korrekt mejladress och till samtliga nitton deltagare i andra enkätupplagan.

Genomförande

Första enkätupplagan: (Bilaga 3) Deltagandet är anonymt endast i en del fall eftersom några väljer att fylla i personuppgifter. Jag anonymiserar inte i efterhand eftersom jag vill ha möjlighet att fråga vidare om behov uppstår. Observera att det är skillnad på anonymitet och konfidentialitet. Allt material i studien behandlas konfidentiellt, se under Etiska aspekter – Fyra allmänna grundkrav.

Anonymisering eller avidentifiering förutsätter att kopplingen mellan prover eller svar på en enkät och en bestämd individ har eliminerats så att varken obehöriga eller forskargruppen kan återupprätta den. Ingen kan alltså kombinera t.ex. en viss uppgift med en bestämd individs identitet. Kodlistan förstörs. Anonymitet kan också uppnås genom att man gör insamlingen av material utan att en bestämd individs identitet antecknas. (Gustafsson & Hermerén & Pettersson, 2005, s. 67)

Andra enkätupplagan: (Bilaga 4) Efter respons på enkäten på föreningens tjugoförårsjubileum förstår jag att många har svårt att förstå vad jag menar med frågorna om de tre förhållningssätten, att många glömt vad begreppen står för. När jag delar ut enkäten manuellt kan man trots allt fråga mig om man inte förstår, men för enkäten som mejlas ut är det ännu viktigare att den är så tydlig som möjligt. Jag lägger till en kort beskrivning av varje begrepp. Jag ändrar också enkäten så att den riktar sig också till dem som inte längre använder dynamisk pedagogik i sitt arbete, men som gjort det tidigare. Dessa förändringar skulle kunna innebära att svaren blir annorlunda och det är viktigt att skilja enkätupplagorna från varandra. Andra enkätupplagan anonymiseras inte.

Följdfrågan: (Bilaga 7) Frågan i enkäten, om på vilket sätt man använder (eller använde) dynamisk pedagogik i sitt arbete, har jag med flit lämnat mycket öppen. Vad deltagarna själva anser om vad det innebär att använda dynamisk pedagogik i sitt arbete kan vara spännande att studera. Jag väntar mig att man här, med stöd av den förklarande inledningen på försättsbladet till enkäten, berättar var verksamheten håller till och hur den presenteras. Så gott som ingen gör detta och jag känner mig nödgad att skicka ut en följdfråga (Bilaga 7). Detta medför ett stort extraarbete, men det är mödan värt, jag får många intressanta svar.

Validitet: Att kommunicera så att inga missförstånd uppstår är en utopi. Trost (2007) beskriver de många avvägningar man måste göra för att skapa tydliga, korta och även snygga enkätfrågor. Han skriver: "Hur man än vänder sig så har man ändan bak" (s.78). Risken är stor att enkätfrågorna kommer att tolkas på ett sätt som jag inte tänker mig. För att öka möjligheten att enkätsvaren trots eventuella misstolkningar skall gå att använda för studiens syfte försöker jag att konstruerar frågorna så att de korsvis skall kontrollera varandra.

Bearbetning och analys

Enkäterna bearbetas och analyseras på ett liknande sätt som intervjuerna, med skillnaden att de inte behöver transkriberas. Den första enkätupplagan för jag över från handskrift till Worddokument. Den andra upplagan överför jag från mejl till Worddokument. Jag kopplar ihop svaren på följdfrågorna med rätt enkät. Efter det samlar jag ihop alla svaren i två enkäter, första och andra upplagan som jag sedan slår ihop i en gemensam sammanställning (Bilaga 8), där svaren i de båda upplagorna fortfarande går att skilja åt. Till sist analyserar jag intervjuer och enkäter tillsammans.

Etiska aspekter

Fyra allmänna huvudkrav: Isaksson (2012) "I syfte att skydda individen ställs fyra allmänna huvudkrav inom svensk samhällsvetenskaplig forskning: Informationskravet, Samtyckeskravet, Konfidentialitetskravet, Nyttjandekravet" (s.20). Dessa krav har jag tillmötesgått bl.a. genom att informera deltagarna i intervjuer och enkäter följande:

- Vad som är syftet med studien.
- Att deltagande i studien är frivilligt och kan avbrytas när som helst om man så önskar.
- Att materialet behandlas konfidentiellt och redovisning av materialet görs på ett sådant sätt att enstaka personer inte kan identifieras.
- Att studien skall resultera i en C-uppsats.

"Konfidentialitet innebär skydd mot att obehöriga tar del av uppgifterna men forskargruppen kan via kodnycklar hänföra uppgifter eller prover till enskilda individer" (Gustafsson & Hermerén & Pettersson, 2005, s. 67). Intervjuerna och enkäterna i denna studie har kodats och kodnyckeln förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan komma åt den.

Förförståelse: Jag har studerat Dynamisk pedagogik I, II och III sedan hösten 2010 och levt med dessa tankegångar i stark närvaro sedan dess. Som jag nämnde i inledningen är jag en hängiven anhängare av den dynamiska pedagogiken. Jag har svårt att veta hur hängivenheten påverkar mitt arbete med denna studie. Jag är inte säker på att det gör mig mindre kritisk, min tilltro till dessa grundläggande värden och målsättningar gör också att jag kanske ställer höga krav på deras förverkligande.

Resultat

Presentation av resultat – Jag har valt att presentera resultaten utifrån uppsatsens frågeställningar.

Intervjuer – De tre intervjudeltagarna benämns här med fingerade namn. Jag kallar dem Mia, Rebecka och Sofia. Det är stor skillnad på talspråk och skriftspråk och intervjudeltagarna har därför fått granska och vid behov omformulera de citat som presenteras här.

Enkäter – Deltagare i den första enkätupplagan benämns E1-E13. Deltagare i den andra enkätupplagan benämns EA-ES. Jag har rättat stavfel i enkäterna, eftersom inte deltagarna själva har tänkt på att korrigera texten för utskrift. Enkätsvaren har sammanställts i bilaga 8.

Bortfall – På den första manuellt utdelade enkätupplagan svarar tretton av tjugotvå tillfrågade, alltså femtionio procent. På den andra enkätupplagan, den mejlade, svarar nitton av etthundrafyrtionio tillfrågade, det vill säga sexton procent. Följdfrågan mejlas ut till tjugosex enkätdeltagare och besvaras av tjugo, alltså av sjuttiosex procent. Trost (2007) menar att en normal svarsfrekvens i en enkätstudie är femtio till sjuttio procent. Här kan vi se att de enkäter som mejlas ut har anmärkningsvärt lägre svarsfrekvens än så (sexton procent). Man kan fråga sig vad det beror på. Jag misstänker att många mejladresser är inaktuella och att enkäten i själva verket inte når fram till så många. Det är ett massutskick och det finns en risk att mejlet hamnar bland skräppost hos många mottagare och förblir oläst. Svarsfrekvensen kan alltså vara högre än vad den synes vara. Tre personer svarar att de inte deltar i enkäten för att de inte arbetar med dynamisk pedagogik. Möjligen gäller detta också många andra. Det kan förstås också vara så att enkäten anses svår att svara på. På vilket sätt bortfallet påverkar studien har jag svårt att analysera.

Vad innebär det att använda dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet enligt Dan Lipschütz?

Efter en litteraturstudie av Lipschütz (1971/ 2004) *Dynamisk pedagogik – Synpunkter på skapande verksamhet samt samspel och samarbete i grupp*, gör jag en sammanfattning i tabellform av vad det innebär att använda den dynamiska pedagogiken utifrån didaktikens grundfrågor vad, hur och varför? (Tabell 1)^{6,7}.

Kolumnen ”Vad?” beskriver vad individen skall lära sig och utgörs av Kordaprofilens 21 punkter. Kolumnen ”Hur?” är en sammanfattning av Lipschütz tankar om hur individen skall uppnå dessa tjugoen delmål. Kolumnen ”Varför?” är en sammanfattning av Lipschütz tankar om varför individen skall lära sig detta.

⁶ För läsbarhetens skull har jag delvis gjort avsteg från en korrekt citering i tabellen. En del av meningarna är rena citat och borde därför markeras tydligt med sidangivelser, men det skulle ge ett klumpigt intryck här. Viktigt att veta är att allt som står i tabellen kommer från Lipschütz (1971/2004), ibland med Lipschütz egna formuleringar.

⁷ Ledaren, gruppen och deltagaren som omnämns i tabellen syftar på utövare av dynamisk pedagogik i olika sammanhang.

Tabell 1 Kordaprofilen och den dynamiska pedagogikens ”Hur och Varför”

Vad?	Hur?	Varför?
1 Tillit	– Ledaren visar vägen till ett tillitsfullt klimat med en accepterande och inklämmande utstrålning. – Ledaren visar förtroende för deltagarnas uttrycksförmåga, och bistår, vägleder och uppmuntrar varje deltagares gestaltungsörsök. – Fysiska kontaktövningar används mycket.	– För att uppleva gemenskap. – För att våga arbeta med sig själv. – För att våga och orka stå upp för sig själv och för andra.
2 Upplevelse- inriktning	– Deltagaren utforskar sig själv och omgivningen. – Deltagaren reflekterar över sitt beteende och sina reaktioner.	– För att stärka tilltron till den egna varseblivningen. – För att utveckla ett personligt sätt att närma sig omvärlden. – För att motverka likriktning och auktoritära mönster.
3 Experimen- terande	– Deltagaren upprättar en "egen verkstad" utan åskådare. Också i gruppsamarbete används den egna verkstaden. – Ledaren agerar inte åskådare och deltagarna kan arbeta ostört. – Deltagaren kan pröva olika idéer och möta situationer på nya och annorlunda sätt. Man får försöka, och misslyckas, och försöka igen.	– För att "leka" sig fram till lösningar på problem. – För att gruppen skall uttrycka och bearbeta största möjliga mängd idéer och förslag. – För att få möjlighet att utveckla och förändra sina roller. – För att våga vara aktiv på områden, vilka tidigare hämmats.

Vad?	Hur?	Varför?
4 Engagemang och glädje	– Lustmomentet är viktigt i arbetet. – Övningarna är ofta känslomässigt engagerande. – Ledarens upplevelse av uppgifterna som meningsfulla och roliga ökar deltagarnas glädjeengagemang. – Deltagaren är engagerad i gruppens val av aktiviteter.	– För att väcka lust att undersöka omvärlden. – För att orka med att bearbeta sitt fungerande. – För att hitta en inre motivation och inte vara beroende av andras styrning.
5 Frigörelse	– Deltagaren undersöker och reflekterar över varför man handlar och fungerar som man gör. – Deltagaren undersöker sina relationer till andra människor och de roller hen tar i olika sammanhang. – Gruppen svetsas samman under arbetets gång och bearbetar gemensamma problem med ökad rörlighet och fler infallsvinklar.	– För att bearbeta låsta attityder till andra människor och förändra stelnade roller. – För att bearbeta auktoritära beroendeförhållanden och nå fram till större självständighet. – För att befrämja personlig utveckling och kreativ förmåga.
6 Spontanitet	– Ett tillitsfullt gruppklimat ger varje deltagare tillfälle att utveckla sin spontanitet. – Associationstekniker och andra övningar används för att uppöva spontanitet. – Ledaren förmåga till spontanitet i början av gruppens tillvaro är viktig.	– För att få tillgång till förmedvetna⁸ lager i personligheten och samtidigt vara närvarande i ögonblicket, vilket främjar bl.a. fantasi och självkänedom. – För att vara rustad att möta oväntade händelser. – För att undvika yttre styrning och manipulation.

⁸ "Det Förmedvetna innehåller sådant i vår psykiska apparat som visserligen är omedvetet men ändå viljemässigt låter sig plockas fram" (Wikipedia, 2013)

Vad?	Hur?	Varför?
7 Koncentration och avspänning	– Koncentration och avspänning tränas i olika övningar.	– För att samla och sortera impulser utifrån, och inifrån sig själv. – För att minska individens spänningar inför en uppgift genom att fokusera på arbetsprocessen och släppa uppmärksamheten på sig själv som presterande individ.
8 Fantasi och inlevelse	– Övningar i spontant skapande som ger fantasin största möjliga tillgång till material. – Deltagaren får möjlighet att leva sig in i och använda sig av mer eller mindre medvetet material.	– För att vara skapande. – För att leva sig in i andra miljöer, roller och relationer. – För att sätta sig in i en annan människas situation och "känna med" en annan individ.
9 Sinnes- medvetenhet	– I övningar i sinnesmedvetenhet undersöker deltagaren omgivningen genom att se, röra, höra, smaka och lukta. – Deltagaren undersöker och reflekterar över sitt personliga sätt att närma sig omvärlden.	– För att väckas i sin nyfikenhet inför omgivningen och upptäcka sina relationer till denna. – För att utveckla sin förmåga att ta emot information från omgivningen och lita till sina egna sinnen och sitt eget omdöme. – För att bli mer medveten om sitt personliga sätt att vara och kunna ge uttryck åt det egna jaget.
10 Bildmässigt tänkande	– I övningar i inre bildskapande ligger ofta deltagaren på golvet med slutna ögon. – Till en början föreställer man sig objekt som man stått i relation till. I en andra fas associerar deltagaren fritt kring t.ex. en bild eller ett föremål.	– För att ett ickeverbalt bildmässigt tänkande fordras för att kunna fungera kreativt. – För att lättare ta upp och bearbeta sina känslor och få större förståelse för sitt eget fungerande. – För att kunna tänka bisociativt och nå fram till nya synteser.

Vad?	Hur?	Varför?
11 Gestaltande	– Den gestaltande verksamheten har tre huvudmoment: Inledning, gestaltning och diskussion/bearbetning. – Man arbetar med olika former av kreativt skapande, men det är inte slutprodukten utan deltagarens arbetsprocess som är det viktiga – Ledaren visar på att ett sätt att uttrycka sig kan vara lika bra som ett annat och undviker att påverka deltagaren med vare sig beröm eller kritik.	– För att komma underfund med sig själv och hitta egna uttrycksresurser. – För att finna det unika och personliga och för att träna sig på att låta andra se en såsom man verkligen är. – För att lära känna varandra som kreativa individer, vilket bidrar till ett förtroendefullt gruppklimat och gör att man kan uppleva att man har någonting att ge i sociala sammanhang.
12 Verbalt bearbetande	– Övningar avslutas oftast med en diskussion då man får möjlighet att tala om sina upplevelser under arbetet. – Ledaren ställer frågor till deltagaren för att hjälpa denne att strukturera ett problem eller en upplevelse. Svaren på dessa frågor är således inte i första hand avsedda för den frågande.	– För att få grepp om och försöka förstå vad som sker inom en själv. – För att förstå varandra i gruppen, känna inlevelse och kunna utnyttja varandras kreativitet.
13 Valfrihet	– Gruppen diskuterar alternativa lösningar på gestaltningsproblem. – Problem och valsituationer kan gestaltas. – Verbaliseringsträning är ett sätt att bearbeta dilemman.	– För att upptäcka valalternativ i situationer där man tidigare trodde sig vara helt låst. – För att uppleva meningsfullhet och en känsla av personlig frihet. – För att kunna välja mellan olika alternativ.

Vad?	Hur?	Varför?
14 Självförtroende	– I olika övningar experimenterar deltagaren självständigt med egna resurser och utvecklar ett personligt sätt att närma sig omvärlden. – Fokus ligger på arbetsprocessen och det ställs inga krav på prestation. – Gruppklimatet är positivt. – För att självförtroendet skall motstå attacker från omgivningen används övningar som kan ge deltagarna insikt i hur dessa angrepp fungerar och hur man kan orka med att bekämpa dem.	– För att lita på den egna förmågan. – För att våga vara sig själv i så många sammanhang som möjligt.
15 Självkännedom	– Deltagaren undersöker och ger i ord eller handling uttryck för egna iakttagelser, erfarenheter, tankar, idéer och känslor. – Genom att arbeta med självkännedom i en trygg grupp, förmår deltagaren ta del av övriga gruppmedlemmars reaktioner på hans sätt att vara och uttrycka sig.	– För att upptäcka sina egna möjligheter och lära sig använda dem. – För att uppleva sig själv som en individuell integrerad personlighet. – För att andra skall få se vem man verkligen är.
16 Personlighetsintegration	– I kreativt arbete kan deltagaren vara helt sig själv och uppleva sig som ett helt integrerat "jag". – Deltagaren prövar roller och nya förhållningssätt. – Spontanitet möjliggör här-och-nu närvaro samtidigt som deltagaren får möjlighet att skaffa sig tillgång till tidigare erfarenheter och upplevelser.	– För att uppnå en öppen, flexibel personlighet, och kunna utnyttja sina resurser.

Vad?	Hur?	Varför?
17 Ansvar och medvetenhet	– Deltagaren får möjlighet att återupptäcka en personlig integritet. – Som ett första steg mot engagerat ansvarsstagande får deltagaren möjlighet att uppleva att verkligen delta i olika sammanhang.	– För att kunna påverka sin ställning i samhället och demokratins utveckling. – För att utvecklas mot större självständighet och mognad. – För att samhälle och institutioner inte skall stelna i rigida former.
18 Grupp- samverkan	– Deltagaren får erfara en samvaro där konkurrensen inte är så stor, och får tillfälle att arbeta med relationen jag – omgivningen. – Ledaren formar ett samspelsmönster präglad av en icke-värderande inställning till prestationer. – Deltagarna arbetar i ständigt skiftande delgrupper så att var och en får tillfälle att samarbeta med alla övriga medlemmar i gruppen.	– För att upptäcka nya sätt att umgås och samarbeta med andra människor och vidga social spännvidd och tolerans. – För att bättre nyttja sina resurser till inflytande och medagerande. – För att bygga upp ett självmedvetande, genom att förstå hur man uppfattas av andra.
19 Samlevnad	– Deltagaren arbetar med förståelsen av sig själv och förståelsen av andra. – Nästan samtliga övningar kan ses som övningar i samlevnad. Dessutom innebär framför allt diskussionerna efter en övning att deltagarna får möjlighet att lära känna varandra på ett mycket personligt sätt.	– För att nå gemenskap. – För att utveckla ömsesidig förståelse och tolerans.

Vad?	Hur?	Varför?
20 Medmänskligt engagemang	– I övningar tränas spontanitet och kreativitet, personlig vidareutveckling och mognad. – Frågemetodiken är ett sätt att närma sig andra människor, intresserat men ändå inte girigt nyfiket inriktar den samtalen på väsentligheter. – Deltagarna ställer frågor till varandra som präglas av tillgivenhet och respekt för varandra och som skapar samvaro i gruppen.	– För att ha förmåga till deltagande och gemenskap och indirekt arbeta för fördjupad demokrati. – För att reagera inför manipulation och missbruk av människor. – För att på ömtåliga plan närma sig andra människor med diskretion och engagemang.
21 Ledarattityd	– Ledarformen utmärks av verkligt engagemang och intresse för deltagarna. – Ledaren grundlägger ett positivt och tillitsfullt gruppklimat. – Ledaren undviker beröm och kritik och riktar deltagarnas uppmärksamhet mot själva arbetsprocessen istället för mot deras prestationer. Ledaren betonar här-och-nu-situationen och försöker få deltagarna att reflektera över vad som händer under en övning. – Ledaren betonar att alternativa lösningar på ett gestaltungsproblem kan vara likvärdiga.	– För att bidra till ett gruppinriktat klimat. – För att deltagarna skall få möjligheter att tillitsfullt och spontant, utan rädsla för krav och kritik uttrycka sina personligheter i handling och arbeta med sin skapande förmåga och med sina relationer till andra människor. – För att motverka att en statushierarki utvecklas. – För att deltagarna skall frigöra sig från beroendeförhållanden. – För att befrämja tolerans i gruppen.

Används dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet, utanför kurserna på Stockholms universitet? I så fall var, hur och under vilket/vilka namn?

Intervjudeltagarna använder dynamisk pedagogik i skilda verksamheter, på olika sätt och under olika benämningar

Mia har haft en kurs för en grupp med långtidsarbetslösa och långtidssjukskrivna inom ramen för ett EU projekt som skall hjälpa människor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Det var en folkhögskola som sökt projektmedlen och det var också där kursen hölls. Kursen pågick tre förmiddagar, tre timmar per gång. Huvudsyftet med kursen var att deltagaren skulle lära sig bli bättre på att lyssna på andra och på sig själv, att kunna lyssna mer inåt och kunna tala om vad det är man vill. Intention var också att ge deltagaren möjlighet att reflektera över sig själv och sin situation. Arbetsredskapet var den dynamiska pedagogikens metoder och förhållningssätt. Kursen kallade Mia för ”Skapande dialog”. I kurspresentationen beskrev hon kort dynamisk pedagogik och vad det är för något.

Rebecka arbetar som folkhögskolelärare och använder dynamisk pedagogik framförallt i ämnet Skapande, med blivande fritidsledare. Hon träffar gruppen en förmiddag i veckan under 12 veckor. Förhållningssätten hos en folkhögskolelärare och en ledare i dynamisk pedagogik har mycket gemensamt tycker hon och har därför svårt att veta exakt vad i sättet att undervisa, som kommer ifrån den dynamiska pedagogiken. Däremot är det tydligt att många av de övningarna som Rebecka använder med de blivande fritidsledarna, kommer från dynamisk pedagogik. Dessa övningar passar bra för att ge deltagaren möjlighet att jobba med sig själv, öppna sina sinnen och öva upp associationsförmågan, att arbeta med gruppprocesser och att lära sig kommunicera bättre. Övningarna är också ändamålsenliga för arbetet med att stärka sammanhållningen i gruppen och öka trivselen i klassrummet. Många av övningarna i dynamisk pedagogik kan dessutom fungera bra för eleverna att själva använda i sitt kommande yrkesliv. Rebecka har för eleverna beskrivit dynamisk pedagogik, dess ursprung och vad den handlar om.

Sofia håller skrivartutbildningar för myndigheter och större företag. Med den dynamiska pedagogiken har hon förändrat sitt ledarskap och sitt sätt att undervisa. Bl.a. har hon blivit följsammare, mer öppen för att se vad deltagarna behöver innan hon bestämmer utbildningens mål. I dynamisk pedagogik betonas vikten av omsorgsfulla förberedelser. Sofia är noggrannare nu i förberedelserna inför en utbildning och noggrannare i presentationen av övningar. Hon improviserar mindre, men är samtidigt mer öppen. Hon har slutat att gå runt och lyssna när deltagarna sitter och arbetar i grupper. Hon känner inte längre att det är så viktigt att kolla hur det går för dem, utan nöjer sig med att vara tydlig med att hon finns tillhands om de behöver henne. Hon känner inte längre ett behov av att ”presteras lärande” och försöker att inte ta på sig utbildningar där folk inte går frivilligt. Om hon ändå har en sådan grupp tar hon inte lika illa vid sig om folk visar ointresse, ”det får vara deras eget ansvar”.

Sofia – Tillit och ansvar är för mig en stor del av kärnan i dynamisk pedagogik. Ha tillit till sig själv och till sin egen förmåga och att ha tillit till andra och andras förmåga, och att ta ansvar för sig själv och att ta ansvar för andra. Att ta ansvar för andra i gruppen, att varje gruppmedlem som sitter på en utbildning, de har ansvar för sitt eget lärande och de har också ansvar för hur de beter sig i gruppen. Jag är alltid tydlig i början av en utbildning, vilket ansvar gruppen har och vilket ansvar jag har.

Enkättagarna använder dynamisk pedagogik i skilda verksamheter, på olika sätt och under olika benämningar⁹

Tjugofem enkättagare svarar att de använder dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet, fyra att de har använt det och tre att de inte använder det. Två personer uppger arbete med dynamisk pedagogik på Stockholms universitet. Alltså är det tjugotre enkättagare som använder dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet, utanför kurserna på Stockholms universitet. Flera uppger att de använder dynamisk pedagogik i flera verksamheter¹⁰, därför överstiger antalet verksamheter antalet användare.

Enkättagarna använder dynamisk pedagogik i de flesta fall¹¹ i någon form av ledarskap.

Sjutton enkättagare (74%) använder dynamisk pedagogik i utbildning på olika sätt. Grupper med barn i klass ett. Arbete med elever. I undervisning i skolan. Med elever. Med elever i workshops och teater i skolan. I dramapedagogutbildning. I arbete i en klass. Lärare på barnskötarutbildning. I arbete på folkhögskola. I undervisning med ungdomar ofta förklädd till yrkesutbildning. Med studenter på lärarkurser. I arbete med elever med intellektuella funktionsnedsättningar. I undervisning för chefer i ledarskap och organisationsutveckling. Med utbildning. I kursverksamhet med konstelever. Fortbildning för personal inom äldreården. I kurser inom arbetsterapiutbildning.

Det är få som uppgett vilken yrkestitel man har, men andra saker man säger tyder på att de flesta arbetar som lärare.

Sex av dessa sjutton leder också lärare och/eller kollegor. Med lärare i workshops i skolan. Dels i personalgrupp och i annan fortbildning.Handledning av pedagogisk personal. Inför konferens eller studiedag, som kick off eller liknande med lärarkollegor. I handledningssituationer med lärare och i kurs i dynamisk pedagogik för lärarkollegor. Som ledare för arbetslag.

Alla sex är representerade i gruppen ovan som arbetar med utbildning av något slag.

Sex enkättagare (26%) använder dynamisk pedagogik inom andra verksamheter. I arbete med organisationskonsultation, grupputveckling, processledning, coachning och konsultation. I sysselsättning/arbetsträningverksamhet inom socialpsykiatri. Ett förändrat arbetssätt i relation till medarbetare. I grupper med diskussion och presentation av teater. I grupper av människor som skall närma sig ett gemensamt mål, till exempel par med olika religiös tillhörighet. I barnteater och amatörteater.

Två enkättagare använder dynamisk pedagogik men preciserar inte inom vilken verksamhet.

En av de tjugotre enkättagarna använder nu dynamisk pedagogik som uttalat ”huvudämne”. Vad jag kan förstå är det endast en av de verksamheter som angetts ovan, där dynamisk pedagogik används som uttalat ”huvudämne”, och det är i en kurs för lärarkollegor i dynamisk pedagogik.

⁹ För att få en förståelse för hur olika verksamheter, arbetssätt och benämningar hänger ihop i enkätsvaren kan det vara intressant att läsa sammanställningen i bilaga 8. Lägg märke till att jag inte frågat efter hur stor del av arbetet som utgörs av dynamisk pedagogik och i vilken utsträckning de olika momenten används i arbetet.

¹⁰ Bland dem som uppger att de använder dynamisk pedagogik i flera verksamheter har jag svårt att veta vad som är pågående och vad som var tidigare verksamhet. Har man inte specificerat vilket så har jag placerat verksamheten bland pågående.

¹¹ Få har i direkta ordalag uppgett vad de har för yrkestitel. Med hjälp av det de berättar kring sin verksamhet har jag dragit slutsatsen att det är troligt att de flesta arbetar i någon form av ledarskap. Dock kan jag inte veta alls med de två som inte preciserat inom vilken verksamhet de använder dynamisk pedagogik.

Olika sätt¹²

Enkättagarna uppger att de använder dynamisk pedagogik som förhållningssätt, som metod (ibland kombinerat med andra metoder) som övningar och som värdegrund. Den dynamiska pedagogikens olika delar används i olika grad.

Det självpedagogiska förhållningssättet: Fjorton enkättagare tycker att det fungerar bra att använda det självpedagogiska förhållningssättet i deras verksamhet, tre tycker att det fungerar bra för vissa studenter men inte för andra. Två tycker att det fungerar dåligt och fyra vet inte.

Det skapande förhållningssättet: Femton enkättagare tycker att det fungerar bra att använda det skapande förhållningssättet i deras verksamhet, två tycker att det fungerar bra ibland, och en tycker att det fungerar för vissa studenter men inte för andra. En tycker att det fungerar dåligt och tre har valt bort det helt. En vet inte.

Det samspelade förhållningssättet: Sexton enkättagare tycker att det fungerar bra att använda det samspelade förhållningssättet i deras verksamhet, tre tycker att det fungerar ibland, två tycker att det fungerar för vissa men inte för andra, och två vet inte.

De tre huvudmomenten vid övningstillfällen: Femton enkättagare använder sig av de tre huvudmomenten vid övningstillfällen – Inledning, gestaltning och bearbetning, fem använder dem delvis eller flexibelt, och tre använder dem inte alls.

Förändrat arbetssätt – En av enkättagarna, förklarar hur utbildningen i dynamisk pedagogik förändrat hennes arbetssätt gentemot medarbetare:

EN – Jag har lärt mig att ha den reflekterande inställningen när jag frågar medarbetarna om deras inställning, tankar eller idéer. /.../ Jag låter samtal också ta tid numer, förut var jag otroligt fokuserad på att samtal ska leverera något (överenskommelse, beslut eller dylikt) medan numer lämnar jag samtalen ofta med en kommentar att vi får sova på saken över natt eller fundera vidare i frågan. Känns väldigt befriande att inte samtalen behöver leda till något konkret utan bara får vara, och bara vara till för att individer ska få säga det som behövs sägas. Jag ställer mer öppna frågor än retoriska eller styrande. Jag försöker ge mycket mer exakta instruktioner inför en arbetsuppgift för DP har lärt mig hur lätt alla tar med sig sin egen tolkning om det är lite vagt i kanten. (Fråga 3)

Varför använder man dynamisk pedagogik?

Många enkättagare har beskrivit hur de använder dynamisk pedagogik genom att tala om varför de använder den. Det kan vara för att skapa sammanhållning i en klass, för gruppdynamik, för grupputveckling på arbetsplatser, för personlighetsutveckling, för att stärka barns psykosociala hälsa, i konfliktlösning, i etik, för att ha kul, för att alla ska bli sedda och lyssnade till, för en bättre arbetsmiljö, för att vuxna elever skall fokusera mer på arbetsprocess än på slutresultatet, för att gestalta dilemman och känslor mm i ledarskap, för att människor ska närma sig ett gemensamt mål, för att undersöka, för att ge plats åt kreativa impulser, för att utvecklas genom sina berättelser, för självförståelse och för att gestalta dilemman och känslor mm i ledarskap.

¹² Enkätfrågor 4-7 angående förhållningssätt, metoder och övningar, ger inte utrymme för att gradera hur mycket av dessa man använder i verksamheten. Några har ändå lagt till att de olika delarna används delvis och fungerar olika bra i olika sammanhang. Jag kan tänka mig att detta gäller betydligt fler, men eftersom frågorna inte ställts på det viset har man inte heller svarat så.

Olika benämningar, eller ingen benämning alls

Tjugo enkättagare svarar på följdfrågan ”Benämner du någon gång ditt arbete med dynamisk pedagogik för de människor som du arbetar med eller för dina arbetsgivare?”. Av dessa är det två som har använt dynamisk pedagogik tidigare och två som använder den på Stockholms universitet. Endast sexton svar redovisas alltså här. Några av enkättagarna använder flera benämningar.

Sju enkättagare använder benämningen ”Dynamisk pedagogik”, två använder ”Drama” och två använder ”Korda”. En enkättagare upplever att dynamisk pedagogik är obegripligt för andra och använder istället ”Självpedagogiskt förhållningssätt och metoder”, ”Skapande metoder” och ”Konsten som verktyg”. En enkättagare säger ”Gruppdynamik från 70-talet”. En beskriver dynamisk pedagogik närmare genom att berätta att det handlar om ”Att arbeta med utveckling av individer och grupper samt ledarskap” eller säger bara kort och gott ”Individ- grupp- och ledarskapsutveckling”. En annan kallar skapande övningar för ”Levande verkstad” eftersom det är något som deltagarna känner igen och förklarar sin utbildning i dynamisk pedagogik med att det är som levande verkstad men också inkluderande rörelse och drama. En enkättagare säger ibland att det är ”En form av drama och estetiskt arbete där man också reflekterar över vad man gör” och menar att det är bra att ha med begreppet drama eftersom det är välkänt och kan vara på många sätt. Fem använder sällan eller aldrig någon benämning alls. Två enkättagare förklarar att de använder dynamisk pedagogik som merit på visitkort och i cv.

Hur ser möjligheterna ut för arbete med dynamisk pedagogik idag?

Här redovisas enkätsvar och intervjusvar sida vid sida, inklusive svar från de enkättagare som tidigare använt dynamisk pedagogik och arbetar med den på Stockholms universitet (alltså sammanlagt 29 enkättagare).

Verksamheten

Verksamhetens art – I resultatet vid förra frågeställningen, angående inom vilka verksamheter dynamisk pedagogik används, kan vi se att möjligheterna att arbeta med dynamisk pedagogik verkar särskilt stora om man arbetar med någon form av ledarskap, framförallt med utbildning av något slag.

Några av deltagarna i studien arbetar i olika skapande verksamheter. En av dem påtalar att det skapande förhållningssättet fungerar bra just därför.

Anpasslighet – Som vi också kunde se i resultatet vid förra frågeställningen används dynamisk pedagogik i olika grad och på olika sätt; som förhållningssätt, som metod (ibland kombinerat med andra metoder) som övningar och som värdegrund. Detta tyder på att det finns möjlighet att anpassa den dynamiska pedagogiken till olika verksamheter.

Målgruppen

Målgruppens sätt – Några nämner att målgruppens sätt har betydelse för möjligheten att arbeta med dynamisk pedagogik och att den dynamiska pedagogiken passar en del men inte alla. EB beskriver att en del elever är mognare i sitt skapande och att det ökar möjligheten för att den dynamiska pedagogikens förhållningssätt skall fungera bra. Rebecka påtalar att det är lätt att arbeta med fritidsledare i dynamisk pedagogik eftersom de är vana vid gruppövningar och inte betraktar dem som konstiga.

Anpasslighet – Deltagare EM arbetar med elever med funktionsnedsättning och beskriver goda möjligheter att anpassa övningarna efter deras behov.

Den dynamiska pedagogikens speciella möjligheter

Många beskriver att arbete med dynamisk pedagogik erbjuder speciella möjligheter, för många situationer och målgrupper.

Det självpedagogiskt förhållningssättet (enkätfråga 4) – kan ge A-ha upplevelser som lockar till fortsatt lärande anser EF och det kan ge speciell möjlighet åt deltagarna att ”gå in i sig själva och dela med sig av sina upplevelser och iakttagelser” (EP).

Det skapande förhållningssättet (enkätfråga 5) – hjälper deltagarna att våga ge sig hän utan att bli ”värderad och jämförd med andra” vilket ger ökad möjlighet att ta till sig ”insikter utifrån sig själv”, insikter som förstärks när man reflekterar verbalt över vad man skapat menar EF. Att lekfullt närma sig problem möjliggör kreativa lösningar (EH). Det finns ett behov av att dela med sig av erfarenheter i ett tryggt och intresserat sammanhang (EI). ”Det märks att eleverna tycker om att bli lyssnade till, att andra i gruppen intresserar sig för deras berättelser” (EM).

Det samspelande förhållningssättet (enkätfråga 6) – beskrivs av en del som särskilt viktigt. Människor som befinner sig i en situation där de står inför ett gemensamt livsval kan med hjälp av dynamisk pedagogik få ”ett unikt tillfälle att dela sina frågor med andra i en liknande situation” (EH). ”Grundbulten i min undervisning. Samspel och relationer är a.o.” (E3). EM beskriver att flera elever med autism ”blivit mer sociala” och att de troligen ”utvecklas av förhållningssättet och tar till sig andras och tankar och upptäcker saker hos sig själv”. ER menar att direkta övningar har hjälpt personalgruppen att växa och kreativiteten har blomstrat.

Övriga speciella möjligheter (enkätfråga 8) – ”Det är effektivt och verksamt” (EA). Alla ledare ”skulle ha nytta och glädje av att delta i en kurs i dynamisk pedagogik för att få tillfälle att reflektera över sig själv, få insikter i gruppdynamik och utveckla sitt ledarskap” (EP).

Övriga speciella möjligheter (enkätfråga 9) – ”Dp ger det djup i perspektiv på ledare och ledning som andra quik fix utbildningar saknar” (E9).

Förutsättningar och behov i tiden

Svängande pendel – Många deltagare i studien anser att tidsandan idag präglas av individualism, ytlighet, konsumtion, stress och strävan efter effektivitet. Flera uttrycker dock att de tror att vi är på väg in i en ny tid med nya värderingar, med ökade möjligheter för att arbeta med dynamisk pedagogik.

Sofia – Jag funderar på hur det ska fortsätta. Om man tänker såhär, 60-talet var det så, nu är det så här, om fyrtio år, hur är det då? Någon gång kommer den här pendeln att svänga, den här Jan Björklundvärlden. Målstyrning är inte alls lika på modet längre i myndighetsvärlden som det var för bara tre, fyra år sedan. Det kommer att svänga åt andra hållet och det kommer att hända saker med världen som gör att dynamisk pedagogik kommer att kunna få en renässans, tror jag.

Samtidigt kanske vi också kan ha andra möjligheter idag än då dynamisk pedagogik utvecklades. Mia menar att man på sjuttioalet utåt sett skulle vara individuella, men att man ändå var mycket kollektivistiska och skulle vara stöpta i samma form. Hon tror att vi nu kan komma närmare oss själva, att vi har större respekt ”för att man är olika individer”, och att det kan underlätta för arbete med dynamisk pedagogik idag.

Förutsättningar och behov idag – Många anser att det finns goda möjligheter för arbete med dynamisk pedagogik om man ser till vår tids förutsättningar och behov. Man nämner saker som behov

av bra ledare, behov av kreativt tänkande, människors längtan efter att bli sedda och höra till, behovet av att söka mening, få skapa, finna lugn och ro och få möjlighet till reflektion.

EF – Många människor är öppna och önskar fördjupa kunskapen om sig själv och andra. Behovet hos lärare och elever i skolan att känna trygghet och gemenskap i verksamheten är mycket stort. Det finns så få tillfällen där man har möjlighet att stanna upp ge sig själv tanketid och känna efter vad tycker/vill/kan jag egentligen. Unga lärare måste få hjälp med att hitta ett sätt att på det pedagogiska planet möta eleverna och därigenom skapa lugn och ro och trygghet i lärandemiljön i skolan. (fråga 8)

Marknadsföringen och idéerna för framtiden

Begreppet ”dynamisk pedagogik” – Flera deltagare i studien tycker att det går bra att använda sig av begreppet ”dynamisk pedagogik” i deras verksamhet. Andra tycker det fungerar bra att arbeta med dynamisk pedagogik utan att benämna det och några beskriver möjligheten att hitta andra begrepp som fungerar bättre för att beskriva vad de gör.

Utveckling och spridning – Vidareutveckling och en modernare förpackning skulle kunna öka möjligheten för arbete med dynamisk pedagogik idag menar några. ES menar att det är viktigt att vi ”med alla medel vi har suddar bort flumstämpeln”. För att sprida dynamisk pedagogik menar E7 att man ”måste gå samman och prata – visa – inte bara verka i det tysta” (fråga8). ES anser också att det är viktigt att nätverka och att ”strida för de pedagogiska förhållningssätt vi tror på” (fråga 8). E12 föreslår att man kan sprida dynamisk pedagogik genom ”studieförbund, skolan och vårdutbildningar” (fråga 9). EF tror att man ”måste ut och föreläsa och ha workshops som fortbildning för lärare antingen genom ett av de etablerade utbildningsföretagen eller i egen regi” (fråga 9). EK hoppas att Stockholms universitet skall fortsätta ge kurser i dynamisk pedagogik, och förhoppningsvis också kunna erbjuda möjlighet att studera ämnet på magisternivå.

Nutida sammanhang – Man kan undersöka hur dynamisk pedagogik står sig i förhållande till moderna företeelser som till exempel kognitiv beteendeterapi, föreslår ES. EE menar att man i marknadsföringen kan ta fasta på några sådana populära företeelser:

EE – I denna ”kognitiva tidevarv” kan vi med fördel säga att dynamisk pedagogik förenar både den kognitiva och psykodynamiska teorin. Medveten sinnesnärvare och förståelse för det djupt psykologiska. (fråga 8)

Vilka hinder finns för arbete med dynamisk pedagogik idag?

Verksamheten

Verksamhetens art – Två enkätdeltagare uppger att de inte använder dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet av skäl som har med yrket att göra. ”Just nu finns inget bra forum för mig att använda det.” (E13, fråga 2). ”Jag har i nuvarande yrkesroll inga möjligheter att applicera DP” (E11, fråga 2).

En av enkätdeltagarna som använder dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet påtalar svårigheter som har med verksamhetens art att göra. Det handlar om att använda övningar i dynamisk pedagogik:

EN – Har svårt att hitta övningar och aktiviteter som smälter samman med hur vi arbetar i vårt företag /.../ Hade gärna tagit del av hur andra introducerat DP på företaget – som jag tycker har en specifik kultur jämfört med skolvärlden. (fråga 5)

Medarbetare – En enkättagare som inte använder dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet ger en förklaring som tyder på att det har med medarbetarna att göra. ”I nuvarande konstellation känns det inte aktuellt eftersom förutsättningarna inte stämmer.” (E6, fråga 2).

Tid till förfogande – Sex enkättagare beskriver att arbetet med dynamisk pedagogik försvåras av att tiden i deras verksamhet inte räcker till. Bland annat nämns att förberedelser och efterarbete tar tid. Ytterligare två enkättagare menar att brist på tid är ett potentiellt hinder. Mia beskriver att det behövs tid för reflektionsprocessen och att komma igång: ”Du kan inte göra det under antingen några enstaka nedslag eller bara under en gång utan det måste vara en sammanhängande process, som kanske är över en termin eller någonting.”

Ekonomi – EK beskriver att ekonomin i verksamheten inte räcker till för skapande: ”Jag använder det väldigt sällan /.../ också för att olika material kostar en del.” (fråga 5).

Målgruppen

Några uppger att svårigheter hos målgruppen att ta del av dynamisk pedagogik kan vara ett hinder i arbetet. Man beskriver svårigheter som kunskapsbrist, omognad, brist på självförtroende, konkurrensinställning och brist på erfarenhet av och förtroende för ämnet.

Rebecka – Det är ju en väldig skillnad på en grupp som kommer för att göra dynamisk pedagogik och en helt vanlig grupp. Det är ju väldigt konstigt för en vanlig grupp att sätta igång med sådana här saker.

Tidsandan

Skolpolitiken – Nuvarande skolpolitik anses av flera vara ett hinder för arbete med dynamisk pedagogik. Bland annat anser några att för stort fokus läggs på utvärdering, dokumentation, mätbarhet och forskning. Några menar att sådant som betyg och prestationskrav ligger i tiden.

EQ: En smal syn på kunskap som ska prioriteras och också en smal syn på hur denna ska läras in av eleverna. Ingen status i ämnen där höger och vänster hjärnhalva samverkar för en bra inläring, eller hur t.ex. rörelse och idrott bidrar till annan inläring. Detta kanske inte är en syn som lärarna främst har men mera utifrån rådande skolpolitik. (fråga 8)

Tidspress – Så många som nio enkättagare nämner vår tids krav på effektivitet och dagens tidsbrist som problem för den dynamiska pedagogiken.

Ekonomi – Fem enkättagare menar att vår tids ekonomiska prioriteringar kan vara ett hinder bland annat för att dynamisk pedagogik tar tid och inte är någon ”quick fix”.

Annat – Deltagare i studien menar att tidstypiska fenomen som kan utgöra hinder för arbete med dynamisk pedagogik är bland annat individualism, konkurrensinriktning, konsumtionssamhälle, ytlighet (även i relationer), kortsiktighet, rationalitet och rädsla för flum. Ett par stycken nämner att kultur och kreativitet värderas lågt och ER skriver: ”Krav på människor i alla sammanhang gör att pressen ökar och kreativiteten lätt utarmas.” (fråga 8).

Marknadsföringen

Begreppet ”dynamisk pedagogik” – Det är ett förhållandevis okänt begrepp och kan vara svårdefinierat, vilket kan försvåra marknadsföringen. ”Tydlighet är ett ledord i dagens samhälle. Dp är lite otydligt.” (E4, fråga 8). Två enkättagare menar att dynamisk pedagogik måste upplevas, att det är för svårt att förklara vad det är.

Ledarrollen – E4 menar att förhållningssättet hos ledaren i dynamisk pedagogik i sig kan vara ett hinder för marknadsföringen ”Det ligger i den milda ledarrollen att inte marknadsföra sig, slå sig för bröstet, och säga att jag är bra, detta är bra!” (fråga 9)

Andra hinder

E9 menar att ett problem för den dynamiska pedagogiken är att det saknas företagsanpassad utbildning i dynamisk pedagogik. EK påtalar problemet med bristen på forskning i ämnet, att ingen har doktorerat i dynamisk pedagogik. EK menar också att det är problem att ”kurserna inte är obligatoriska, utan enbart finns som valbara kurser på Stockholms universitet och i privat regi. Att kursdeltagare inte slutför sina kurser.” (fråga 9). EH tar upp frågan om syftet med att använda den dynamiska pedagogiken:

EH – Jag tror det är mycket väsentligt att granska sina egna motiv varför man vill använda den här typen av pedagogik. Har man skumma syften blir också pedagogiken manipulativ. (fråga 9)

Sammanfattning Resultat

Deltagarna i studien använder dynamisk pedagogik på många olika sätt i många olika typer av verksamheter, i de flesta fall i någon form av ledarskap. De flesta använder dynamisk pedagogik inom utbildning av olika slag, som grundskola, gymnasieskola, folkhögskola, universitet/högskola, kursverksamhet, fortbildning för lärare och vårdpersonal, i skrivartutbildningar för myndigheter och större företag och i undervisning för chefer i ledarskap och organisationsutveckling. Andra sammanhang där dynamisk pedagogik används är till exempel barnteater och amatörteater, coaching och konsultation, sysselsättning/arbetsträningsverksamhet inom socialpsykiatri, i teaterintresserade grupper. Man använder dynamisk pedagogik främst för grupputveckling – för människors förmåga att fungera väl tillsammans, för personlighetsutveckling och för ledarskapsutveckling. I en del sammanhang beskriver man vad man gör och i andra sammanhang gör man det inte. Ofta kallar man det något annat än dynamisk pedagogik.

Vilken verksamhet man arbetar inom har betydelse för möjligheten att arbeta med dynamisk pedagogik. Att den dynamiska pedagogiken kan användas i olika grad och på olika sätt – som förhållningssätt och med olika övningar och att den kan användas med olika mål – som ledarskapsutveckling, personlighetsutveckling och grupputveckling, innebär trots allt en möjlighet att anpassa den till många olika verksamheter. Några menar att möjligheterna för arbetet ökar om målgruppen är kapabel att ta till sig dynamisk pedagogik. Rådande samhällsklimat, som nuvarande resultatriktade skolpolitik kan innebära hinder, liksom ekonomisk åtstramning eftersom dynamisk pedagogik inte är någon quick fix. Många nämner tidspressen idag, som ett stort hinder. Flera av deltagarna i studien tror dock att vi är på väg in i en ny tid med nya värderingar, vilket skulle kunna innebära att möjligheterna för att arbeta med dynamisk pedagogik ökar. Många påtalar också att det finns goda förutsättningar för ett sådant arbete redan nu, med vår tids förutsättningar och behov bl.a. av reflektion, kreativitet och tryggt ledarskap. Det kan vara svårt att marknadsföra dynamisk pedagogik, delvis p.g.a. att begreppet är relativt okänt och kan vara svårdefinierat, men det finns idéer om var och hur man kan marknadsföra sig.

Diskussion

Resultatdiskussion

Utbildningens upphörande på Stockholms universitet

När studien genomfördes hade det nyligen blivit känt att Stockholms universitet beslutat lägga ned de fristående kurserna i dynamisk pedagogik. Detta kan ha påverkat studien, till exempel kan möjligheter för arbete med dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet ha lyfts extra och hinder kan ha tonats ned. Jag misstänker att den, under min kurstid, ständigt närvarande känslan av att utbildningen levtt på lånad tid ökat min egen nyfiken i frågan om varför inte dynamisk pedagogik är hett eftertraktat på universitetet och på många andra ställen.

Gemensamt språk

Den dynamiska pedagogiken beskrivs, i litteraturen och hos studiens deltagare, bland annat som ett förhållningssätt, en värdegrund, en metod, en pedagogik, en dramapedagogik och ett terapeutiskt arbete. Dessa skillnader gällande definition tillsammans med personliga skillnader i upplevelsen av vad dynamisk pedagogik är och att det till ganska stor del handlar om praktiska kunskaper, innebär vissa svårigheter att kommunicera kring ämnet. Pusztai (2000) menar att dynamisk pedagogik, som den beskrivs i Lipschütz *Samspel i grupp* inte förmedlar metodens teori till deltagarna, till skillnad från Stanislavskij som arbetade bland annat med att eleverna skulle få ett yrkesspråk för att underlätta samtal kollegor emellan¹³. De fristående kurserna i dynamisk pedagogik på Stockholms universitet har förmedlat ledarskapsutveckling och personlig mognad genom upplevelse, men också förmedlat teori och metodik. Vi har stiftat bekantskap med begreppen men fått liten möjlighet att använda dem tillsammans, eftersom tyngdpunkten har legat på den personliga upplevelsen. Jag funderar över om bortfallet i enkäterna varit kopplat till denna problematik, om man haft problem att förstå vad jag menat och/eller att man kanske haft svårt att sätta ord på sina erfarenheter.

Begreppet förhållningssätt

När deltagarna beskriver att de använder den dynamiska pedagogiken som förhållningssätt har jag svårt att veta säkert vad de menar. Ordet förhållningssätt handlar om attityd, inställning, ståndpunkt (synonymer.se). I dynamisk pedagogik talar man framförallt om de tre grundläggande pedagogiska förhållningssätten – det självpedagogiska, det skapande och det samspelande förhållningssättet. Vad innebär arbete med dynamisk pedagogik som förhållningssätt, när grundläggande praktiska delar som till exempel skapande inte går att använda i verksamheten? Förhållningssätt är ett rätt luddigt begrepp, men frågan är vad det skulle kunna ersättas med, som innefattar både inställning och praktiska metoder.

¹³ Den här uppsatsen, s.9.

Praktiskt användande av dynamisk pedagogik

Finns det någon gräns för vad som kan kallas dynamisk pedagogik, hur den kan användas och vem som kan använda den? Det finns ingen auktorisering för utövare och namnet är inte skyddat. Det torde innebära att vem som helst kan använda sig av metoden, på vilket sätt som helst. Som lärargruppen uttryckte i uppsatsen av Borseman P. & Stinzing M. (2010)¹⁴, innebär det självpedagogiska förhållningssättet med upplevelsebaserat lärande på kurserna i dynamisk pedagogik att eleverna själva får upptäcka vad dynamisk pedagogik är. Elevernas uppfattning av vad den dynamiska pedagogiken innebär och vad den kan användas till kan därmed se rätt olika ut.

Litteraturstudien – Jag har undersökt närmare vad det innebär att använda dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet enligt Dan Lipschütz. Resultatet som presenteras i Tabell 1 visar på kombinationen av etiska värderingar, praktiska övningar och en genomtänkt ledarroll.

Intervju och enkätstudie – Jag har inte dragit någon gräns för vad ett användande av dynamisk pedagogik är, utan lämnat åt deltagarna att själva definiera vad det handlar om. Har de svarat att de använder dynamisk pedagogik har jag tagit fasta på det. Många av deltagarna i studien har beskrivit att de helt eller delvis använder den dynamiska pedagogikens förhållningssätt och övningar och att man använder dem av anledningar som helt eller delvis överensstämmer med den dynamiska pedagogikens målsättning enligt Lipschütz. Kanske är det många som använder den dynamiska pedagogiken mera som en inspiration i sitt arbete än som praktik. Man kan tänka sig att dynamisk pedagogik många gånger används för att man skall fungera bättre själv och tillsammans med andra och några har också spontant uttryckt att de stärkts i sitt ledarskap. Ett par av deltagarna i studien uttrycker att det påverkat dem i vardagen och i deras liv, vilket är intressant, men jag har inte tagit upp det i resultatet eftersom det ligger utanför studiens syfte .

Helhet eller delar gör skillnad – Jag har återgett lärargruppens beskrivning av hur förhållningssätt och övningar hänger ihop i den dynamiska pedagogiken, hur de menar att övningar utan förhållningssättet inte kan kallas dynamisk pedagogik¹⁵. Med samma andemening beskriver Sternudd (2000) den i dramapedagogiken återkommande diskussionen om faran med att enbart använda metoddelen och förlora de lika viktiga delarna – förberedelse och bearbetning¹⁶. I ett samtal jag hade med min son, som då gick på mellanstadiet, fick jag en bild av detta. Jag beskrev med stor entusiasm en övning i dynamisk pedagogik. Han svarade med emfas – Nej fy, det där har vi gjort på livskunskapen! Det väckte min nyfikenhet. Hur kunde våra uppfattningar om övningen vara så diametralt olika? Det visade sig att han kände igen många av övningarna som vi gör på dynamisk pedagogik, och tyckte mycket illa om dem alla. Om övningarna är identiska, vad skiljer då den dynamiska pedagogiken från livskunskapen i skolan (i det här fallet SET, Social och emotionell träning)? När jag ställde följdfrågor om varför sonen tyckte att övningarna var så förskräckliga, förklarade han att man förväntades dela vad man upplevt och att de i klassen inte hade sådana relationer till varandra att det kändes vare sig bekvämt eller intressant. Jag tänker att det kan tyda på att övningarna som använts inte grundlagts av förhållningssätt som främjar tillit och integritet. Det samspelande förhållningssättet är grundläggande i dynamisk pedagogik och kan vara anledningen till varför min upplevelse av övningarna varit så mycket positivare. Skillnaden på min sons och mina upplevelser av liknande övningar skulle också kunna ha med våra olika preferenser att göra. En annan anledning kan vara kopplad till motiv. Som en deltagare i studien skriver: ”Jag tror det är mycket väsentligt att granska sina egna motiv varför man

¹⁴ Den här uppsatsen, s.11.

¹⁵ Den här uppsatsen s.4.

¹⁶ Den här uppsatsen s.10.

vill använda den här typen av pedagogik. Har man skumma syften blir också pedagogiken manipulativ.” (EH, fråga 9)¹⁷. Det handlar alltså inte bara om vad man gör i lösryckta delar, utan om helheten.

Hinder

Ekonomi – Materialet till skapande övningar kan kosta pengar, men en bra sak med övningar i dynamisk pedagogik är att man kan utgå från det allra enklaste. Man kan till exempel bygga med skräp. På kurserna har vi bland annat gjort spännande vävar med bara ett litet snörnystan som bas, som vi byggt vidare på med hjälp av upphittade föremål. Vi har också gjort gestaltningar med kroppen. Jag hoppas att inte någon skall låta sig hindras från att arbeta med skapande i dynamisk pedagogik på grund av materialkostnader. Men med kostnader som personaltimmar i skolan är det ju lite svårare. Tid räknas ofta i pengar. Men måste arbete med dynamisk pedagogik innebära fler personaltimmar?

Tidsbrist – Många av enkättagarna har nämnt att de antingen har för lite tid till arbete med dynamisk pedagogik eller att de befärrar att tidsbrist skall komma att försvåra ett sådant arbete. Det är förstås stor skillnad på vilken verksamhet det gäller, hur pressat det är med tiden. När det gäller undervisning med barn och ungdomar är jag nyfiken på hur tidskrävande arbetet med dynamisk pedagogik är i jämförelse med ordinär undervisning. Jag är inte lärare och har dålig inblick i grundskolans läroplan, så jag undrar hur spikad vägen mot målen måste vara och om inte dynamisk pedagogik kan vara nog så effektivt när det gäller lärande i många avseenden? Österberg (1997) beskriver att arbete med dynamisk pedagogik i en mellanstadieklass kan fungera bra och vara ändamålsenligt på flera sätt¹⁸, men det var många år sedan och vardagen i skolan kanske ser annorlunda ut nu. Många deltagare i studien nämner dagens skolpolitik som ett problem (se nedan). Samtidigt skall man inte glömma att dynamisk pedagogik inte är framtagen för arbete med skolklasser, utan till stora delar använts för arbete med vuxna, i sammanhang som varit helt anpassade för detta arbete.

Samhällsklimatet – Dagens smala syn på kunskap har nämnts av många som ett hinder. Flera beskriver andra behov än den rena kunskapen som kan vara viktiga att tillgodose, som att söka mening, att känna trygghet och gemenskap, att bli sedd, att skapa, att fördjupa kunskapen om sig själv och andra, att hitta ett lugn och att reflektera. Österberg säger i filmen med M. Janson: ”Jag tycker det är ganska låg kunskap att bara ge kunskap. Vi ska ju ge näring också.” (YouTube, 2010, 9.01-9.08 min¹⁹) Flera deltagare i studien tror trots allt att vi är på väg in i en ny tid med nya värderingar, med ökade möjligheter för att arbeta med dynamisk pedagogik.

Målgruppen – Problemet med att målgruppen kan ha svårt att ta till sig dynamisk pedagogik är intressant att reflektera över. Till universitetets utbildningar i dynamisk pedagogik har deltagarna själva sökt sig. Det är lätt att förstå att det kan innebära särskilda svårigheter då man skall praktisera samma övningar i dynamisk pedagogik i en verksamhet där deltagandet är obligatoriskt, som i en klass i grundskolan till exempel. Jag utgår ifrån att psykobeteendet dominerar starkt hos oss som sökt oss till kurser i dynamisk pedagogik, eftersom målsättningen med utbildningen väl korresponderar med detta beteende (se Moxnes beskrivning av begreppet på s.7). Därför kan det vara lätt för oss att tänka att psykobeteendet är det som alla behöver mest. Men hur fungerar arbetet med dynamisk pedagogik i mötet med en målgrupp med starkt sociobeteende?

¹⁷ Den här uppsatsen s.33.

¹⁸ Den här uppsatsen s.7 och 8.

¹⁹ Dessa mått anger hur många minuter in i filmen som citatet börjar och hur långt det sträcker sig.

Marknadsföringen och idéerna för framtiden

Enligt Borseman E. (2007) ansåg Lipschütz ”att en bra verksamhet skulle spridas utan alltför intensiv påverkan och annonsering, det var deltagarna som gjorde sina egna fria val.” (s.88). Idag är det så mycket som slåss om människors uppmärksamhet att man får ropa högt om man skall höras. Jag tror inte att man kan förlita sig på att målgruppen själv hittar till den dynamiska pedagogiken om den inte tydligt hörs och syns. Några studiedeltagare använder visserligen dynamisk pedagogik mer eller mindre utan att benämna det, vilket visar att det kan gå bra att arbeta med metoden utan att marknadsföra den alls. Men det finns en oro kring vad som händer med utbildningen av nya ledare när kurserna försvinner från Stockholms universitet. Eftersom den dynamiska pedagogiken inte är obligatorisk för lärare och ledare behöver den på något sätt marknadsföras om den skall leva vidare. Dynamisk pedagogik är ett relativt okänt begrepp och det kan vara svårt att förklara vad det är för något. Det är många i studien som använder alternativa benämningar. Några föreslår en modernare förpackning och vidareutveckling av den dynamiska pedagogiken och att man kan ta fasta på populära företeelser som till exempel kognitiv beteendeterapi och mindfulness. Flera förslag finns på hur och var dynamisk pedagogik kan verka och synas, som föreläsningar och workshops i skolan, på studieförbund och hos andra etablerade fortbildningsföretag eller i egen regi. Några menar att vi som mår om dynamisk pedagogiks fortlevnad bör arbeta tillsammans för att komma vidare.

Flum

Flera utövare av dynamisk pedagogik har nämnt ordet flum när de talat om verksamheten. Ofta har man uttryckt en rädsla för att andra skall tolka dynamisk pedagogik som flum, andra gånger har ordet flum uttalats med stolthet och värme. En sökning på synonymer.se efter ordet flum ger följande förslag på synonymer: ”suddighet, rörighet, luddighet, oklarhet, nonsens, strunt, svammel, flummeri, flummighet.” Det är kanske ingen smickrande beskrivning av en verksamhet, men samtidigt kan suddighet, luddighet och oklarhet också sägas vara arbetsredskap i dynamisk pedagogik. Med det självpedagogiska förhållningssättet vinnlägger man sig om vida ramar och flera tolkningsmöjligheter. Utövare av dynamisk pedagogik måste förhålla sig till motståndet man kan möta gentemot det eftertänksamma, omsorgsfulla ofta långsamma, och delvis ”luddiga” sätt att arbeta på som tillämpas inom dynamisk pedagogik. Jag har citerat Margareta Normell (2008) som menar att samhället rör sig från lydnadskultur mot ansvarskultur och hon beskriver skillnaden på att verka i en lydnadskultur och i en ansvarskultur²⁰. Hon menar att man i en lydnadskultur kan verka flummig om man arbetar utifrån vad som eftersträvas i en ansvarskultur. Också med den utgångspunkten tänker jag att den dynamiska pedagogiken kan bära flummigheten med stolthet. Man kan också vara tydlig med att dynamisk pedagogik inte har något med nonsens, strunt eller svammel att göra.

Metoddiskussion

För många är ett C-uppsatsarbete första gången man kommer i kontakt med den här formen av uppgift. För mig är det så. Det är mycket i det här arbetet som jag gör för första gången. Många gånger under arbetets gång har jag tänkt att jag kunde ha gjort annorlunda. Jag borde ha varit noggrannare när jag valt metoder och när jag förberett frågor till intervjuer och enkäter. Dessutom hade det förmodligen blivit ett nog så bra arbete om jag baserat studien på bara en av metoderna. Men i alla dessa för mig nya moment har det framförallt handlat om att bita ihop, ta sats och komma igång.

²⁰ Den här uppsatsen s.6.

Litteraturstudien

Litteraturstudien var ändamålsenligt för att svara på frågeställningen om vad det innebär i konkret handling att ”använda” dynamisk pedagogik. Jag hade också hoppats att litteraturstudiens resultat, tabell 1, skulle kunna vara en bra utgångspunkt för intervju- och enkätfrågor, men det visade sig vara svårt. Jag hittade inget sätt att få det tillräckligt kort eftersom jag ville ha svar på så mycket.

Intervjuerna

Jag upplever att intervju är en mycket bra metod för förståelsegrundande forskning eftersom man redan under pågående intervju kan reflektera och ställa följdfrågor på ett sådant sätt att man förhållandevis lätt får veta det man undrar.

Enkäterna

Enkät som verktyg har sina för- och nackdelar. Till fördelarna hör framförallt möjligheten att få många svar på minsta möjliga tid. Det i sin tur erbjuder möjlighet att få många olika infallsvinklar och idéer från deltagarna. Möjligheten för deltagarna att fundera på svaren i lugn och ro kan också vara värdefull. Till nackdelarna hör att det utan intervjuformens följdfrågor och samtal blir svårt för deltagarna i studien att problematisera frågan. Enkät är också ett svårt verktyg att använda som underlag i en kvalitativ studie. Jag har använt mycket öppna frågor och det har varit ett tidsödande arbete att tolka och analysera svaren. En del enkätfrågor kunde vara svåra att förstå, framförallt i första enkätupplagan. En del frågor har också tolkats olika. Jag var rädd att flera frågor skulle vara oanvändbara för studien. Men tillsammans med varandra har de fungerat tillfredsställande och gett för studien många intressanta och användbara svar.

Förslag till fortsatt forskning

Praktisk tillämpning av dynamisk pedagogik

Det skulle vara spännande med en fördjupning i frågan om hur man praktiskt tillämpar dynamisk pedagogik i olika verksamheter. Vad är det man gör, mer exakt? Kanske skulle man i en sådan studie kunna utgå ifrån Tabell 1, den dynamiska pedagogikens vad, hur och varför?

Begreppet Flum och kopplingen till dynamisk pedagogik

Utövare av dynamisk pedagogik uttrycker ofta en rädsla för att verksamheten skall betraktas som flummig. I denna studie kom det upp flera gånger. Bland annat uttrycktes att vi skall arbeta för att tvätta bort flumstämpeln. Men måste vi det? Vad innebär flum egentligen? Enligt min erfarenhet kan begreppet flum tolkas på olika sätt och måste inte nödvändigtvis vara något negativt. Kan det t.o.m. ha en innebörd som den dynamiska pedagogiken rakryggat kan stå för? För att kunna göra något åt flumstämpeln, kanske det är nödvändigt att först lära känna den?

Referenslista

Litteratur mm

- Backman, Jarl (2008) *Rapporter och uppsatser* (2uppl.) Lund: Studentlitteratur
- Berglund, Elin (2009) *Dynamisk pedagogik i relation till lärarutbildningen idag - En teoriprovande studie där lärarrollen prövas inom den dynamiska pedagogiken ur ett dramapedagogiskt perspektiv* (C-uppsats, Dramakommunikation) Institutionen för kultur och kommunikation, Linköpings universitet
- Borseman, Eva (2007) *Dynamisk pedagogik - Dess tillkomst och teoribildning tecknad utifrån Dan Lipschütz livsberättelse* (CD-uppsats, Pedagogik) Institutionen för samhälle, kultur och lärande, Lärarhögskolan i Stockholm
- Borseman, Petronella & Stintzing Malin (2010) *Dynamisk pedagogik och dramapedagogik - En komparativ undersökning av två pedagogiska inriktningar* (C-uppsats, dramapedagogik) Akademin för utbildning och ekonomi, Högskolan i Gävle
- Buber, Martin (1953/1990) *Det mellanmännsliga*, Ludvika: Dualis förlag AB
- Dalen, Monica (2004/2007) *Intervju som metod*, Malmö: Gleerups
- Falkenström, Erika (2004) *Att vara fri och höra till. Om viljan att vara sig själv och viljan till anpassning*, Svenska förlaget
- Fromm, Erich (1943/1993) *Flykten från friheten*, Stockholm: Natur och kultur
- Isaksson, Joakim (2012) *Kvalitativ intervju, Från Tal till text* (Föreläsning på PDF) Institutionen för Socialt arbete, Umeå universitet
- Lipschütz, Dan (1971/2004) *Dynamisk pedagogik – Synpunkter på skapande verksamhet samt samspel och samarbete i grupp*, (Wahlström och Widstrand) Kordaföreningen
- Lipschütz, Dan (1976) *Samspel i grupp*, Wahlström & Widstrand
- Lundberg Nicklas (2012) *Att använda Dynamisk pedagogik för att bearbeta konflikter - Nio pedagogers syn på hur man, med Dynamisk pedagogik kan bearbeta och hantera konflikter som uppstår på sin arbetsplats* (Examensarbete 15 hp, Dynamisk pedagogik III) Centrum för de humanistiska ämnenas didaktik, Stockholms universitet
- Moxnes, Paul (1991/2001) *Positiv ångest hos individen, gruppen, organisationen*, Natur och Kultur
- Normell, Margareta (2009) *Från Lydnad till ansvar, Kunskapssyn, känslor och relationer i skolan*, Lund: Studentlitteratur AB
- Oz, Amos (2002/2011) *Hur man botar en fanatiker och om att skriva*, Månpoeket
- Pusztai, Istvan (2000). *Stanislavskijvariationer: skådespelarövningar som didaktiska instrument i pedagogiskt drama*. (Akademiska avhandling för filosofie doktorsexamen) teatervetenskapliga institutionen, Stockholms universitet
- Reiland, Hans (1974). *Några gruppdynamiska verksamhetsformer – en jämförelse. (Trebetysarbete)* Psykologiska institutionen, Stockholms Universitet
- Rudbäck, Marie-Christine (2013) *Dynamisk Ledarutveckling – En ny metod för personlig utveckling av ledare skapad genom integration av två etablerade metoder*, (C-uppsats 15 p, dynamisk pedagogik) Centrum för de humanistiska ämnenas didaktik, Stockholms universitet
- Sallnäs Eva-Lotta (2007) *Beteendevetenskaplig metod, Intervjuteknik och analys av intervjudata* (Föreläsning på PDF) Kungliga Tekniska Högskolan
- Sternudd, Mia-Marie F. (2000). *Dramapedagogik som demokratisk fostran? Fyra dramapedagogiska perspektiv – dramapedagogik i fyra läroplaner*, (Akademiska avhandling för filosofie doktorsexamen i pedagogik) Uppsala: Uppsala Studie in Education 88
- Studiehandledning (2010) *Välkommen till kursen Dynamisk pedagogik I, 30 hp, del 1, ht 10*, Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot tekniska, estetiska och praktiska kunskapsstraditioner, Stockholms universitet

- Swedberg, Stina (2012) *En öppen dörr? Dynamisk pedagog – något för den estetiska lärprocessen på folkhögskolans Allmänna kurs?* (Examensarbete 15 hp, Utbildningsvetenskap med inriktning Dynamisk pedagogik) Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot tekniska, estetiska och praktiska kunskapstraditioner, Stockholms universitet
- Thompson, Heléne (2010) *Reflexiva intervjuer*, Lund: Studentlitteratur
- Trost, Jan (2007) *Enkätboken* (3uppl.) Lund: Studentlitteratur
- Tudor Sandahl, Patricia (1997/2010) *Ordet är ditt*, Brombergs
- Végh Blidlöw, Agnes (2012) *Dynamisk pedagogik – ett redskap i rektors händer? En undersökning gjord med skolledare i olika studieformer om ledarrollens förenlighet med den dynamiska pedagogiken* (Examensarbete 15 hp, Utbildningsvetenskap med inriktning Dynamisk pedagogik) Institutionen för utbildningsvetenskap med inriktning mot tekniska, estetiska och praktiska kunskapstraditioner, Stockholms universitet
- Österberg, Olle (1997) *Samtal om livet i en klass* (2uppl.) Institutionen för specialpedagogik, Lärarhögskolan i Stockholm

Webbsidor

- Ametop, hemsida, <http://ametopsweden.com/coaching-inom-ledarskapgruppdynamik/> [2013-05-12]
- Ariton Resource Consulting, hemsida, <http://www.ariton.se/p2a.html> [2013-05-12]
- Family-lab, hemsida, <http://www.family-lab.se> [2013-05-12]
- Här&Nu-yoga och utveckling, hemsida, <http://www.helenaharmoni.se> [2013-05-12]
- Korda – föreningen för Dynamisk pedagogik, hemsida, <http://www.korda.se> [2013-05-12]
- Riksdagen (2011) *Demokrati*, <http://www.riksdagen.se/sv/Sa-funkar-riksdagen/Demokrati/> [2013-05-15]
- Stockholms universitet, Cehum kurshemsidor, http://www.cehum.su.se/utbildning/studieinformation/kurs_hemsidor-vt13 [2013-05-17]
- Stockholms universitet, Sök utbildningar, <http://sisu.it.su.se/search/info/UE2015> [2013-05-17]
- Synonymer.se, *Flum*, <http://www.synonymer.se/?query=flum> [2013-05-03]
- Synonymer.se, *Förhållningssätt*, <http://www.synonymer.se/?query=f%F6rh%E5llningss%E4tt> [2014-06-03]
- Wikipedia, (2013) *Det förmedvetna*, http://sv.wikipedia.org/wiki/Det_f%C3%B6rmedvetna [2013-05-15]
- YouTube, (2010) *Lena M Jansson samtalar med Olle Österberg om Dynamisk pedagogik, del 3, dp3.wmv*, <http://www.youtube.com/watch?v=yhuZren3tBE> [2013-05-26]

Bilagor

Bilaga 1, Litteraturstudie – Bearbetning/analys exempel

Kordapunkt 11. Gestaltande

Citat (Färgkodning: HUR, VARFÖR)

1. ”Vad Kordainstitutet försöker göra är att ge varje deltagare möjligheter att återfinna sitt eget högst personliga sätt att uppleva omvärld och medmänniskor samt att ge uttryck för detta i olika former av skapande verksamhet. Individen kan härigenom återfinna, förstärka och våga leva det som för honom är unikt och som är omistligt, för att han skall uppleva sin identitet, sitt eget jag. Det är således fråga om att ta upp och bearbeta de konsekvenser auktoritär uppfostran och samhällets nedkuschande inriktning kan ha för personlighetsutvecklingen.” (Lipschütz 1971/2004, s. 30-31)
2. ”Det är inte vad du gör utan sättet du gör det på.” (Lipschütz 1971/2004, s.38)
3. ”Detta är en mycket viktig princip: deltagarens motivation för arbetet ska inte komma genom yttre belöningar, som exempelvis ledarens beröm, utan genom den inre, självständiga tillfredsställelsen med det arbete man utför. Kordaledaren visar därför sällan i ord sin uppskattning av en gruppledare eftersom detta skulle förstärka en beroendeinställning till honom. Snarare stöder han deltagarens arbetsprocess och hjälper denne att själv upptäcka vilka framsteg som gjorts. En beteendemodifikation (Rönneberg 1969) på detta område skulle ofelbart uppamma och förstärka auktoritära drag i deltagarens personlighet.” (Lipschütz 1971/2004, s. 47)
4. ”Kordainstitutet har utvecklats till att inte enbart gälla dramatiskt skapande: det väsentliga är att deltagaren får möjligheter att uttrycka något, som är hans eget, oberoende av vilka medel han använder sig av.” (Lipschütz 1971/2004, s. 50)
5. ”Gestaltandet blir således en metod att komma underfund med sig själv, och eftersom detta sker i en grupp, tränas varje deltagare att låta andra se honom, såsom han verkligen är, utan att skämmas.” (Lipschütz 1971/2004, s. 57)
6. ”det är inte slutprodukten utan deltagarnas arbetsprocess som är det viktiga: man skapar inte för en åskådare eller för att kommunicera med någon, utan man prövar sina inre uttrycksmedel för att komma underfund med dem och våga använda sig av dem.” (Lipschütz 1971/2004, s. 60)
7. ”Ledaren bör uppmuntra alternativa lösningar av ett gestaltande och visa på att ett sätt att uttrycka sig kan vara lika bra som ett annat” (Lipschütz 1971/2004, s. 63)
8. ”Det är fråga om att lära sig se mångfalden och praktiskt tillämpa tolerans.” (Lipschütz 1971/2004, s. 63)
9. ”Vid Gestaltning är ledarens roll det seende ögat och det hörande örat, som intensivt ägnar sig åt vad som formas i gruppen. Han iakttar och lyssnar för att hjälpa till att bistå deltagarna med vad

- denne behöver i sitt skapande., inte för att kontrollera vad som försiggår. Han bör vara med, men ändå inte synas, inte få deltagarna att känna sig besvärande iakttagna. På ett diskret sätt bör han visa ett varmt intresse för varje gruppdeltagare.” (Lipschütz 1971/2004, s. 63)
10. ”Att ledaren ”väntar på reaktioner och skeenden i gruppen hos den enskilde deltagaren kan ses som ett uttryck för att han litar på gruppens uttrycksbehov” (Lipschütz 1971/2004, s. 67)
 11. ”vad man syftar till, är ju att deltagarna skall finna egna nya uttrycksresurser, att de ska pröva olika sätt att möta föremål, människor och situationer, och detta kan inte tvingas fram eller påskyndas mot individens vilja.” (Lipschütz 1971/2004, s. 67)
 12. ”Med hela sin personlighet, hela sitt jag deltar människan i sitt skapande. I den kreativa akten är hon helt sig själv, hon upplever sig själv som ett helt integrerat ”jag” (Lipschütz 1971/2004, s. 83)
 13. ”Kanske ligger glädjemomentet inte i att andra mottar vad man skapat utan i upplevelsen att man har någonting att ge och detta är en själv” (Lipschütz 1971/2004, s. 83)
 14. ”I den dynamiska pedagogiken jobbar man med olika former av kreativ verksamhet: skapande i ljud och språk samt framförallt dramatiskt skapande. Det sammanhållande momentet är att söka tillvarata hos deltagarna de gestaltande och konstnärligt skapande impulser som samhälle och miljö i så hög grad tenderar att undertrycka. ” (Lipschütz 1971/2004, s. 120)
 15. ”Den gestaltande verksamheten i den dynamiska pedagogiken har tre huvudmoment: 1. Inledning och ”uppvärmning”. 2. Gestaltning. 3. Diskussion och bearbetning.” (Lipschütz 1971/2004, s. 120)
 16. ”Den gestaltande verksamheten ger deltagaren tillfälle att återupptäcka och vidareutveckla det för honom unika och personliga, samtidigt som det kan stärka hans förmåga att berika gemenskapen i sociala sammanhang.” (Lipschütz 1971/2004, s. 120)
 17. ”Gruppdynamiskt innebär den gestaltande verksamheten att deltagarna lär känna varandra som kreativa individer, vilket kan bidra till ett förtroendefullt gruppklimat och ett nära samspel inom gruppen.” (Lipschütz 1971/2004, s. 120)

Gruppering av citat om HUR, vars betydelse påminner om varandra

- ”Det är inte vad du gör utan sättet du gör det på.”
 - ”det är inte slutprodukten utan deltagarnas arbetsprocess som är det viktiga: man skapar inte för en åskådare eller för att kommunicera med någon”
 - ”I den dynamiska pedagogiken jobbar man med olika former av kreativ verksamhet: skapande i ljud och språk samt framförallt dramatiskt skapande”
- ”Kordaledaren visar därför sällan i ord sin uppskattning av en gruppmedlem. Snarare stöder han deltagarens arbetsprocess och hjälper denne att själv upptäcka vilka framsteg som gjorts.”
 - ”Ledaren bör uppmuntra alternativa lösningar av ett gestaltande och visa på att ett sätt att uttrycka sig kan vara lika bra som ett annat”
 - ”Vid Gestaltning är ledarens roll det seende ögat och det hörande örat, som intensivt ägnar sig åt vad som formas i gruppen. Han iakttar och lyssnar för att hjälpa till att bistå deltagarna med vad denne behöver i sitt skapande., inte för att kontrollera vad som försiggår. Han bör vara med, men ändå inte synas, inte få deltagarna att känna sig besvärande iakttagna. På ett diskret sätt bör han visa ett varmt intresse för varje gruppdeltagare”
 - ”Att ledaren ”väntar på reaktioner och skeenden i gruppen hos den enskilde deltagaren kan ses som ett uttryck för att han litar på gruppens uttrycksbehov”

- ”och detta kan inte tvingas fram eller påskyndas mot individens vilja.”
- ”Den gestaltande verksamheten i den dynamiska pedagogiken har tre huvudmoment: 1. Inledning och ”uppvärmning”. 2. Gestaltning, 3. Diskussion och bearbetning.”

Sammanfattning HUR

- Man arbetar med olika former av kreativt skapande, men det är inte slutprodukten utan deltagarnas arbetsprocess som är det viktiga.
- Ledaren visar på att ett sätt att uttrycka sig kan vara lika bra som ett annat och påverkar inte deltagarna med vare sig beröm eller kritik.
- Den gestaltande verksamheten har tre huvudmoment: Inledning/uppvärmning, gestaltning och diskussion/ bearbetning.

Gruppering av citat om VARFÖR, vars betydelse påminner om varandra

- ”Vad Kordainstitutet försöker göra är att ge varje deltagare möjligheter att återfinna sitt eget högst personliga sätt att uppleva omvärld och medmänniskor samt att ge uttryck för detta i olika former av skapande verksamhet. Individerna kan härigenom återfinna, förstärka och våga leva det som för honom är unikt och som är omistligt, för att han skall uppleva sin identitet, sitt eget jag. Det är således fråga om att ta upp och bearbeta de konsekvenser auktoritär uppfostran och samhällets nedkuschande inriktning kan ha för personlighetsutvecklingen.”
- ”det väsentliga är att deltagaren får möjligheter att uttrycka något, som är hans eget”
- ”och eftersom detta sker i en grupp, tränas varje deltagare att låta andra se honom, såsom han verkligen är, utan att skämmas.”
- utan man prövar sina inre uttrycksmedel för att komma underfund med dem och våga använda sig av dem
- Med hela sin personlighet, hela sitt jag deltar människan i sitt skapande. I den kreativa akten är hon helt sig själv, hon upplever sig själv som ett helt integrerat ”jag
- ”ger deltagaren tillfälle att återupptäcka och vidareutveckla det för honom unika och personliga,”
- Gestaltandet blir således en metod att komma underfund med sig själv,
- vad man syftar till, är ju att deltagarna skall finna egna nya uttrycksresurser, att de ska pröva olika sätt att möta föremål, människor och situationer
- Det är fråga om att lära sig se mångfalden och praktiskt tillämpa tolerans
- Kanske ligger glädjemomentet inte i att andra mottar vad man skapat utan i upplevelsen att man har någonting att ge och detta är en själv
- samtidigt som det kan stärka hans förmåga att berika gemenskapen i sociala sammanhang
- Gruppdynamiskt innebär den gestaltande verksamheten att deltagarna lär känna varandra som kreativa individer, vilket kan bidra till ett förtroendefullt gruppklimat och ett nära samspel inom gruppen

Sammanfattning VARFÖR

- För att finna och uttrycka det unika och personliga och få träna sig i att låta andra se en såsom man verkligen är.
- För att komma underfund med sig själv och hitta sina egna uttrycksresurser.
- För att gruppmedlemmarna skall lära känna varandra som kreativa individer och för att deltagarna skall få uppleva att de har någonting att ge i sociala sammanhang.

Bilaga 2, Intervjuguide

Frågor till Mia = M

Frågor till Rebecka = R

Frågor till Sofia = S

- M, R, S Beskriv ditt arbete med Dynamisk pedagogik. Vad är det du gör?
- M, R, S Beskriver du för andra vad du gör? I så fall hur?
- M, R, S Vad är det som gör Dp särskilt lämpat i/för ditt arbete?
- M, R, S Vad är det viktigaste i Dynamisk pedagogik som du vill förmedla till dina deltagare?
- M, R Skiljer det sig ifrån vad som har varit viktigast att ta emot i din egen utbildning, eller är det samma saker?
- M, R, S Tycker du att det fungerar, lyckas du att förmedla detta?
- R Om du tittar närmare på Kordaprofilens 21 punkter, hur har de fungerat i din verksamhet? Har det varit svårt eller lätt att efterleva dem och varför har det varit så? Är det några punkter du valt att prioritera mindre eller inte ta fasta på alls?
- Tillit, Upplevelseinriktning, Experimentering, Engagemang och glädje, Frigörelse, Spontanitet, Koncentration och avspänning, Fantasi och inlevelse, Sinnesmedvetenhet, Bildmässigt tänkande, Gestaltande, Verbalt bearbetande, Valfrihet, Självförtroende, Självkänedom, Personlighetsintegration, Ansvar och medvetenhet, Gruppsamverkan, Samlevnad, Medmänskligt engagemang, Ledarattityd.
- M, R, S Om du tittar närmare på de tre förhållningssätten, det självpedagogiska, det skapande och det samspelande, hur har de fungerat i din verksamhet?
- M Använder du dig av de tre huvudmomenten vid övningstillfällen – inledning, gestaltning och bearbetning?
- M, R, S Vilken betydelse har Tidsaspekten, hur lång tid ditt arbete med Dp kan ta?
- M, R, S Vilken betydelse har Deltagarnas frivillighet eller valmöjlighet?
- M, R Vilken betydelse har din förmåga till tydlighet i presentationen av Dp varit?
- M, R Vilken betydelse har deltagarnas förståelse av innehållet i Dp, tex teoretisk bakgrundskunskap?
- M, R, S Hur fungerar Dp. 2013 jämfört med 1960-70-talet då begreppet myntades? Vilka svårigheter och möjligheter möter du idag, tänker du?

Bilaga 3, Enkät för manuell utdelning

Enkätundersökning

Möjligheter och hinder i det praktiska arbetet med dynamisk pedagogik idag

Enkäten utgör tillsammans med ett mindre antal intervjuer underlag för en C-uppsats med syfte att studera om dynamisk pedagogik går att använda i praktisk verksamhet.

Utgångstanken är den dynamiska pedagogiken borde kunna användas i många olika sammanhang utanför kurserna på Stockholms universitet. Men varför är det så tyst om den? Kanske används den utan att benämnas eller kanske kallas den något annat. Används den kanske mest inom verksamheter som inte syns vida omkring? Eller är det så att den är svår att använda praktiskt idag?

Kurserna i dynamisk pedagogik på universitetet är gratis för deltagarna, pågår under förhållandevis lång tid och förutsätter att deltagarna tar del av litteratur i och kring ämnet. Deltagandet är frivilligt och deltagarna har själva sökt sig till kurserna. Den dynamiska pedagogiken utvecklades på 60-talet, då tidsandan var en annan.

Hur fungerar dynamisk pedagogik under andra förutsättningar?

Deltagande i enkäten är frivilligt och man har rätt att avbryta sin medverkan om man önskar. Enkäten behandlas konfidentiellt. Redovisning av materialet görs på ett sådant sätt att enstaka personer inte kan identifieras.

Ett varmt tack för din hjälp!

Petra Skogh

Enkäten innehåller kryssfrågor och frågor där du ska skriva dina svar. Om utrymmet inte räcker till, skriv gärna på baksidan med hänvisning. Frågorna är indelade i två delar.

DEL ETT

1. Använder du dig av den dynamiska pedagogiken i ditt arbete?

- Ja (Fortsätt till fråga 3)
- Nej.
-

2. Om nej, varför använder du den inte?

- Jag vill inte
- Jag vill, men möter hinder. Beskriv på vilket sätt _____

- Jag vet inte
- Annat: _____
-

3. Om ja, på vilket sätt använder du den?

Beskriv: _____

Om du svarat nej, att du inte använder dig av den dynamiska pedagogiken, behöver du inte svara på fler frågor.

Har du däremot svarat att du använder dig av den dynamiska pedagogiken ber jag dig gå vidare till del två som handlar om vilka hinder och möjligheter du möter i ditt arbete.

DEL TVÅ

4. Hur fungerar det självpedagogiska förhållningssättet i din verksamhet?

- Fungerar bra
- Fungerar dåligt
- Fungerar inte alls
- Bortvalt
- Vet inte

Varför? _____

5. Hur fungerar det skapande förhållningssättet i din verksamhet?

- Fungerar bra
- Fungerar dåligt
- Fungerar inte alls
- Bortvalt
- Vet inte

Varför? _____

6. Hur fungerar det samspelande förhållningssättet i din verksamhet?

- Fungerar bra
- Fungerar dåligt
- Fungerar inte alls
- Bortvalt
- Vet inte

Varför?: _____

7. Använder du dig av de tre huvudmomenten vid övningstillfällen – inledning, gestaltning och bearbetning?

Ja

Nej, för att: _____

8. Har du några tankar kring tidsandan 2013 för dynamisk pedagogik?

Möjligheter: _____

Hinder: _____

9. Har du andra tankar kring möjligheter och hinder för dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet?

Möjligheter: _____

Hinder: _____

För att kunna bli kontaktad för eventuell Intervju, lämna gärna kontaktuppgifter. Obs frivilligt.

Namn _____

Telefon _____

Mejladress _____

Bilaga 4, Enkät för mejl

Enkätundersökning

Möjligheter och hinder i det praktiska arbetet med dynamisk pedagogik idag

Enkäten utgör tillsammans med ett mindre antal intervjuer underlag för en C-uppsats med syfte att studera om dynamisk pedagogik går att använda i praktisk verksamhet.

Utgångstanken är den dynamiska pedagogiken borde kunna användas i många olika sammanhang utanför kurserna på Stockholms universitet. Men varför är det så tyst om den? Kanske används den utan att benämnas eller kanske kallas den något annat. Används den kanske mest inom verksamheter som inte syns vida omkring? Eller är det så att den är svår att använda praktiskt idag?

Kurserna i dynamisk pedagogik på universitetet är gratis för deltagarna, pågår under förhållandevis lång tid och förutsätter att deltagarna tar del av litteratur i och kring ämnet. Deltagandet är frivilligt och deltagarna har själva sökt sig till kurserna. Den dynamiska pedagogiken utvecklades på 60-talet, då tidsandan var en annan.

Hur fungerar dynamisk pedagogik under andra förutsättningar?

Deltagande i enkäten är frivilligt och man har rätt att avbryta sin medverkan om man önskar. Enkäten behandlas konfidentiellt. Redovisning av materialet görs på ett sådant sätt att enstaka personer inte kan identifieras.

Ett varmt tack för din hjälp!

Petra Skogh

Enkäten innehåller kryssfrågor som du kan besvara antingen genom att ersätta den tomma rutan med ett x eller genom att göra en understrykning av svaret. Enkäten innehåller också frågor där du ska skriva dina svar. Frågorna är indelade i två delar.

DEL ETT

1. Använder du, eller har du använt, den dynamiska pedagogiken i ditt arbete?

- Ja jag använder den (Fortsätt till fråga 3)
 - Ja jag har använt den (Fortsätt till fråga 3)
 - Nej.
-

2. Om nej – Varför använder du den inte?

- Jag vill inte
 - Jag vill, men möter hinder. Beskriv på vilket sätt:
 - Jag vet inte
 - Annat:
-

3. Om ja – När, var och på vilket sätt använder/använde du den?

Beskriv:

Om du svarat nej, att du inte använder eller har använt den dynamiska pedagogiken, behöver du inte svara på fler frågor. Tack för din medverkan!

Har du däremot svarat Ja, att du använder eller har använt dig av den dynamiska pedagogiken i ditt arbete ber jag dig gå vidare till del två som handlar om vilka hinder och möjligheter du möter eller har mött i ditt arbete.

DEL TVÅ

4. Hur fungerar/fungerade det självpedagogiska förhållningssättet i din verksamhet?

Det självpedagogiska förhållningssättet utmärks av att deltagaren använder egna erfarenheter och upplevelser i sökandet efter kunskap.

- Fungerar/fungerade bra
- Fungerar/fungerade dåligt
- Fungerar/fungerade inte alls
- Bortvalt
- Vet inte

Därför att:

5. Hur fungerar/fungerade det skapande förhållningssättet i din verksamhet?

Det skapande förhållningssättet innebär att deltagaren i skapande processer kan lämna det språkliga, logiska tänkandet och arbeta utifrån ett mera ursprungligt plan och på det sättet få tillgång till större delar av sin personlighet. Detta ökar möjligheterna för nya insikter och idéer att ta form.

- Fungerar/fungerade bra
- Fungerar/fungerade dåligt
- Fungerar/fungerade inte alls
- Bortvalt
- Vet inte

Därför att:

6. Hur fungerar/fungerade det samspelade förhållningssättet i din verksamhet?

Det samspelade förhållningssättets främsta verktyg är tillit. Ett gruppklimat utan konkurrens, kritik och avvisanden hjälper deltagaren att våga utforska sig själv och omgivningen. Deltagaren gör erfarenheter utifrån samspelet i gruppen.

- Fungerar/fungerade bra
- Fungerar/fungerade dåligt
- Fungerar/fungerade inte alls
- Bortvalt
- Vet inte

Därför att:

7. Använder/använde du dig av de tre huvudmomenten vid övningstillfällen – inledning, gestaltning och bearbetning?

Ja

Nej, för att:

8. Har du några tankar kring tidsandan 2013? Vilka möjligheter och hinder innebär vår tid för arbetet med dynamisk pedagogik?

Möjligheter:

Hinder:

9. Har du andra tankar kring möjligheter och hinder för dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet?

Möjligheter:

Hinder:

Här är enkäten slut.

Tack ännu en gång för hjälpen!

Bilaga 5, Mejl till Kordaföreningens medlemmar 1

Från: Petra Skogh ...

Skickat: den 29 april 2013 21:45

Till: ...

Ämne: Det praktiska arbetet med dyn. ped

Hej Kordavän!

Jag går nu Dynamisk pedagogik III och håller på med C-uppsatsen. Jag skulle vara tacksam om du ville svara på min enkät " Möjligheter och hinder i det praktiska arbetet med dynamisk pedagogik idag".

På Kordaföreningens 20årsjubileum förra helgen hade jag med mig några enkäter och fick flera svar. Jag har ändrat enkäten en del efter de synpunkter jag fick. Tack för dem!

Senast söndag 5/5 behöver jag få in enkäten.

Tack på förhand!

Hälsningar från Petra Skogh

Bilaga 6, Mejl till Kordaföreningens medlemmar 2

Datum: 2013-05-01 22:48:51

Från: [petra skogh](#)...

Till: Undisclosed recipients <info@korda.se>

Ämne: Enkät

Prioritet: Normal prioritet ([Ändra](#))

Hejsan!

Många av er har redan fått mejl från mig, där jag tigger om hjälp med att fylla i enkäten för min C-uppsats om dynamisk pedagogik. Jag hittade ingen möjlighet att skicka med enkäten här på Kordas massmejlsida, så jag klippte in mejladresser från adressboken till mitt eget mejlprogram. dessvärre stämde många adresser inte längre. Om du kan tänka dig att hjälpa mig (senast 5/5) och inte redan fått mejl från mig med enkäten i får du väldigt gärna mejla info@keramikerpetra.com, så skickar jag enkäten till dig.

Hälsningar från Petra Skogh

Bilaga 7, Exempel på mejl med Följdfrågan

Från: Petra Skogh ...

Skickat: den 5 maj 2013 13:04

Ämne: En följdfråga

Hej [REDACTED]!

Tack för ifylld enkät!

Många har uttryckt att dynamisk pedagogik kan vara svårdefinierat. Därför har jag gjort en följdfråga till enkäten som jag vore tacksam om du kan svara på:

- Benämnde du någon gång ditt arbete med dynamisk pedagogik för de människor som du arbetade med eller för dina arbetsgivare? Vad kallade du det i så fall?

Hälsningar från Petra

Bilaga 8, Sammanställning av enkätsvar²¹

En sammanställning av svar på enkätfråga 1-3 plus följdfråga som besvarar frågeställningen "Används dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet, i så fall var, hur och under vilket/vilka namn?"²²

Använder inte dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet

- Använder inte just nu. Förutsättningarna stämmer inte i nuvarande konstellation.
- Använder inte i nuvarande yrkesroll. Skulle gärna vilja.
- Använder inte. Saknar bra forum.

Har använt dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet

- Har använt det som utomhuspedagogik för gymnasieklasser, för att vara själv i naturen, undersöka, välja föremål, reflektera, våga beskriva och berätta för andra. Klassen och läraren lärde känna varandra.
- Har arbetat med dynamisk pedagogik i undervisning på lärarhögskolan, i kurser i drama, kulturkurser, sagokurser och kurser i dynamisk pedagogik. I barn och ungdomsteater har det kallats skapande dramatik, creative dramatics och senare pedagogiskt drama.
- Har haft kurser i dynamisk pedagogik och använt det i personalgrupp i förskolan, bland annat på planeringsdagar, men då utan att benämna det.
- Har använt dynamisk pedagogik i teoretiskt arbete vid undervisning av sjuksköterskor. För att ge sjuksköterskestudenterna, blivande arbetsledare, personlig utveckling och självkänedom, kunskaper i kommunikation och ledarskap och verktyg för psykiatrisk behandling. Numera finns dock inte tid för detta arbete i undervisningen.

Använder dynamisk pedagogik på Stockholms universitet

- I lärarutbildning och fristående kurser på Stockholms universitet med dynamisk pedagogik. (Tidigare i vårutbildningar utan att kalla det dynamisk pedagogik och med drama där dynamisk pedagogik ingick.)
- Bland annat i Konfliktbearbetning genom dynamisk pedagogik på Stockholms universitet.

Använder dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet utanför Stockholms universitet

- I arbete på skolor för att stärka barns psykosociala hälsa. Teaterföreställningar i skolan, elevsamtal och workshops för lärare. Som förhållningssätt, värdegrund och inspirationskälla. Metoder från dynamisk pedagogik i kombination med metoder från andra håll används.

²¹ Deltagare i den första enkätupplagan benämns E1-E13. Deltagare i den andra enkätupplagan benämns EA - ES. Jag har rättat stavfel i enkäterna, eftersom inte deltagarna själva har tänkt på att korrigera texten för utskrift.

²² Svaren här har kortats ner en del och ibland omformulerats, bland annat för att avidentifiera deltagaren. Av samma anledning står de också i slumpartad ordning. Dessa meningar står inte inom citattecken.

- I olika kurser inom arbetsterapiutbildning.
- I undervisning fast oftast förklädd till yrkesämne.
- Förhållningssätt i undervisning i skolan. I introduktioner av arbetsområden, t.ex. geografi, geometri, bild, svenska. Vid konfliktlösning och för att ha kul. Inför en konferens eller studiedag som en kick off eller liknande. Kallar det "Drama" eller "Dynamisk pedagogik".
- Integrerat i ledarskapet, för grupper med diskussion och presentation av teater, för att lyssna, för att se varandra, för att förstå sig själva bättre, för att utvecklas genom sina berättelser och för att ha roligt i gemenskapen. Benämns inte.
- Använder dynamisk pedagogik och har gjort i hela sitt arbetsliv.
- Som ledare för arbetslag. Lärare på barnskötarutbildning.
- Förhållningssättet ger förutsättningen för verktygen.
- I arbete i en klass. För att skapa sammanhållning i gruppen. Har använt tyglappar, sinnespromenad, rörelsepass. Benämns "Dynamisk pedagogik".
- I fortbildning för personal inom äldreården, drama mm för att stärka dem i deras yrkesroll. I detta arbete är det värdefullt med dp:s synsätt på människan, att bli sedd och lyssnad till. Ett förhållningssätt för en bättre arbetsmiljö. På visitkortet står bland annat dynamisk pedagog.
- Grupper med barn i klass ett, en i gång i veckan, 45 min åt gången.
- I grupper av människor som ska närma sig ett gemensamt mål, t.ex. par med olika religiös tillhörighet som ska gifta sig. Det träffas cirka tio par tillsammans och får tillsammans i olika gruppövningar inom paret och med andra par dela sina erfarenheter inför att gifta sig. Benämns sällan men ibland benämns det "Gruppdynamik från 70-talet".
- I arbete med organisationskonsultation, utbildning, grupputveckling, processledning, coaching och konsultation. Benämns ibland "Självpedagogiskt förhållningssätt och metoder", ibland "Skapande metoder" och "Konsten som verktyg".
- I kursverksamhet med konstelever. För att vuxna elever skall fokusera mer på arbetsprocess än på slutresultat. Benämner det inte.
- I undervisning för chefer i ledarskap och organisationsutveckling, för att gestalta dilemman och känslor mm i ledarskap. Använder treårig gruppleदारutbildning i dynamisk pedagogik med mera, för att presentera sina kunskaper.
- Förhållningssättet genomsyrar all kontakt med eleverna. Använder det i lärarhandledning. Kurs i dynamisk pedagogik för lärarkollegor. Berättar ibland att det är "En form av drama och estetiskt arbete där man också reflekterar över vad man gör".
- I tematiskt arbete på folkhögskola, som undersökande arbete, redovisningsarbete eller i gruppdynamiskt syfte. Benämner det inte.
- I pedagogiskt drama, i barnteater och med till exempel studenter, på lärarkurser och inom amatörteater. Undervisning i ring, uppmärksamhet åt alla i ringen, ge plats åt kreativa impulser t.ex. i ett gemensamt teaterspel. Ibland benämns det "Korda".
- I arbete med elever med intellektuella funktionsnedsättningar (16-21 år), utan att benämna det. Utvalda övningar i fortbildning för personalgruppen. (Tidigare kurs i dynamisk pedagogik för intresserad personal).
- Delvis integrerat i sysselsättning/arbetsträningsverksamhet inom socialpsykiatrin. Skapande övningar kallas för "Levande verkstad" eftersom det är något som deltagarna känner igen och utbildning i dynamisk pedagogik förklaras med att det är som levande verkstad men också inkluderande rörelse och drama.
- I arbete med elever och vid handledning av pedagogisk personal. Förhållningssättet från dynamisk pedagogik används, dvs. lyhördhet, intresse, lyssnande och sätt att ställa frågor till andra. För att

skapa ett bättre klimat bland elevgrupper där det finns konflikter och ett dåligt samarbetsklimat används den dynamiska pedagogikens struktur och förhållningssätt. Benämns ofta "Drama" och vid enstaka tillfällen "Dynamisk pedagogik".

- I ett förändrat arbetssätt i relation till medarbetare. Bland annat ett större intresse för medarbetarnas tankar. Samtal får ta tid, istället för att fokus ligger på att samtal måste leverera något. Ställer fler öppna frågor än retoriska eller styrande. Ger exaktare instruktioner inför en arbetsuppgift. Kan beskriva att det handlar om "att arbeta med utveckling av individer och grupper samt ledarskap" eller kort och gott "individ- grupp- och ledarskapsutveckling".
- Ibland i dramapedagogutbildning, som introduktion till metodiken och som ett led i ledarutbildningen. Benämner det "Dynamisk pedagogik" och "Korda".

Enkät svar som gäller frågeställningen "Hur ser möjligheterna ut för arbete med dynamisk pedagogik idag?"²³

Fråga 4: Hur fungerar det självpedagogiska förhållningssättet i din verksamhet? Varför fungerar det bra?²⁴

- E1 "Jag har dem en gång i veckan ca 45 min åt gången."
- E10 "Mår man bra i sig själv förmedlar man det till sina medmänniskor. Genom att vara accepterande mot varandra ser vi det unika i oss alla. Alla du möter har åtminstone en sak som de kan bättre än du som Dewey sa."
- E12 "har haft enorm nytta av min ledarutbildning."
- EE "Mycket av pedagogiken i min undervisning bygger på dialoger och möjlighet till reflektion./.../ Teorin kan stödja, hjälpa till att förstå och också förklara fenomen."
- EF "När deltagaren använder de egna erfarenheterna kommer det ofta en Aha upplevelse som de flesta upplever glädjefylld och stimulerande. Det ger ofta inspiration och önskemål om vidgat lärande."
- EK "Jag tror att det handlar om att deltagarna känner sig sedda och bekräftade."
- EM "Jag arbetar med elever med funktionsnedsättning, så man får ju naturligtvis ha andra förväntningar på vad de kan delge oss andra. Övningar med saker, bilder där minnen kommer fram fungerar oftast bra. Det märks att eleverna tycker om att få bli lyssnade till, att andra i gruppen intresserar sig för deras berättelser."
- EO "vi funderar över attityder, över ordval, överskillnader under våra olika livsepoker, över barnbarnens reaktioner, över livets villkor"
- EP "Dyn. Ped. Ger speciella möjligheter att låta varje deltagare gå in i sig själv och dela med sig av sina upplevelser och iakttagelser."

Fråga 5: Hur fungerar det skapande förhållningssättet i din verksamhet? Varför fungerar det bra?

- E3 "Använder mig av flera medium och sätt, inklusive IT."

²³ Från och med nu har jag citerat svaren ordagrant, men har rättat stavfel och delar av svaren som inte tillför något viktigt i sammanhanget kan ha klippts bort.

²⁴ Vid frågorna 4, 5, 6 och 7 frågas inte direkt efter möjligheter. De svar som presenteras här är sådana som motiverat varför det fungerar bra att använda förhållningssätt och de tre huvudmomenten vid övningar.

- E4 "Jag planerar, verksamheten, har fortbildning för lärare och väcker frågor"
- E7 "Vid speciella arbetslagsträffar."
- EB "Jag arbetar som lärare i ett konstnärligt ämne."
- EF "Genom det dynamiska förhållningssättet vågar deltagarna ge sig hän i uppgiften utan att känna sig värderad och jämförd med andra. Detta ger fördjupade möjligheter för att ta till sig ideer och insikter utifrån sig själv som förstärks då man vid redovisningen verbalt reflekterar över sin produkt."
- EH "Det lekfulla närmandet till svåra problem gör det möjligt att finna kreativa och inte så kravfyllda lösningar"
- EI "Deltagarna har ett behov av att kunna delge sina erfarenheter i ett sammanhang där en trygghet och intresse finns."
- EM "Vi har bland annat gjort tornet och tyglappar på olika sätt, där jag tyckte att en del av eleverna fick syn på sig själva i processen. Många tycker om det ordlösa skapandet. Personer med autism tycker ju oftast om att jobba själva."
- EP "Det skapande förhållningssättet utgör en grundpelare också i dramapedagogiskt arbete. Den ideologiska syn som präglar dynamisk pedagogik fungerar väl integrerad i dramapedagogiskt arbete."

Fråga 6: Hur fungerar det samspelade förhållningssättet i din verksamhet?

Varför fungerar det bra?

- E2 "Använder olika metoder för att stärka samspel i grupp bl.a. mycket lek. Gör övningar med lärare som är lätta för dem att göra med sina elever."
- E3 "Grundbulten i min undervisning. Samspel och relationer är a.o."
- E7 "Passar alla åldrar"
- E12 "Vi har jobbat hårt med det för få förståelse för detta."
- EA "Kan bero på mig som ledare, min självklarhet gör mig och arbetssättet trovärdigt och de märker skillnad"
- EF "Det är viktigt att gruppledaren är trygg och kan genom samspelet med gruppen på ett dynamiskt sätt ge utrymme för alla att bli trygga och våga själva och respektera andra."
- EH "Jag har använt dynamisk pedagogik i situationer där människor står inför ett gemensamt livsval /.../ och det har inneburit att dessa personer får ett unikt tillfälle att dela sina frågor med andra i en liknande situation."
- EI "jag arbetar medvetet med att skapa ett tillitsfullt klimat och plockar in övningar när tiden är mogen."
- EK "Jag upplever det här som nyckeln i den dynamiska pedagogiken. Det förhållningssätt som jag som ledare använder, speglar av sig i deltagarnas förhållningssätt."
- EM "jag har sett att våra elever med autism blivit mer sociala, med några undantag /.../ De tycker om våra övningar, det är ju ett gott tecken. Naturligtvis är inte lyssnandet och ställandet av frågor till varandra alls på den nivå som det är i en grupp med vuxna. Jag tror ändå att eleverna utvecklas av förhållningssättet och tar till sig andras och tankar och upptäcker saker hos sig själv."
- EP "Det konkurrensfria klimatet med hög tillit är en förutsättning för de skapande och självpedagogiska processer som jag strävar efter i allt pedagogiskt arbete, vare sig det är specialiserat på Kordametodik eller inriktat på andra dramametoder."
- ER "De gånger jag använt direkta övningar har det gjort att personalgruppen vuxit och att jag upplevt att kreativitet blomstrat."

Fråga 7: Använder du dig av de tre huvudmomenten vid övningstillfällen – inledning, gestaltning och bearbetning?

Många har svarat ja utan att motivera vidare.

- EO ”Jag introducerar, vi diskuterar och funderar och slutsatserna drar vi till våra egna liv då och nu fast i gruppens trygghet - vi har roligt och njuter”
- Vet inte – E2 ”Min arbetsgång ser oftast ut så här: Intro och praktiskt/runda/lek/dramaövningar alt. gestaltande övningar/reflektion, redovisning och berättande/info/avslutande runda.”

Fråga 8: Har du några tankar kring tidsandan 2013 för dynamisk pedagogik? Möjligheter:

- E1 ”Finns tid i 1:an för skoltimmarna är ganska få.”
- E2 ”Jag arbetar med kultur och psykosocial hälsa och det temat har blivit allt mer vanligt på senare år. Dyn ped metoder och förhållningssätt fungerar bra för människors egenskapande kultur.”
- E3 ”förhållningssättet är aktuella”
- E4 ”Bra ledare eftersöks, en dynamisk ledare är en tillgång på alla arbetsplatser.”
- E5 ”Utveckling och framåtgående förändringsarbete, utvidgning.”
- E7 ”Vi måste gå samman och prata – visa – inte bara verka i det tysta.”
- E10 ”Vi måste få in det mer i verksamheten då barnen/människan skriker efter att bli sedda.”
- E12 ”Sprida denna fantastiska pedagogik genom kurser/kanske studieförbund?”
- EA ”det är effektivt och verksamt”
- EB ”människor söker mening”
- EC ”En längtan efter att höra till och ingå i en helhet.”
- ED ”Entusiaster som söker nya miljöer.”
- EE ”I utbildningssammanhangen fullt användbart och där vi också kan arbeta på gruppnivå. Eftersom evidens är så efterfrågat så borgar all forskning om dynamisk pedagogik för trovärdighet i arbetssättet. I denna ”kognitiva tidevarv” kan vi med fördel säga att dynamisk pedagogik förenar både den kognitiva och psykodynamiska teorin. Medveten sinnesnärvaro och förståelse för det djupt psykologiska.”
- EF ”Många människor är öppna och önskar fördjupa kunskapen om sig själv och andra. Behovet hos lärare och elever i skolan att känna trygghet och gemenskap i verksamheten är mycket stort. Det finns så få tillfällen där man har möjlighet att stanna upp ge sig själv tanketid och känna efter vad tycker/vill/kan jag egentligen. Unga lärare måste få hjälp med att hitta ett sätt att på det pedagogiska planet möta eleverna och därigenom skapa lugn och ro och trygghet i lärandemiljön i skolan”
- EG ”Alla möjligheter om tid ges för ämnet inom undervisningen”
- EH ”Folk har ofta på sina jobb mött liknande sätt att arbeta men detta med dynamisk pedagogik är ändå något nytt för dem som leder till reflektionsprocesser.”
- EI ”Lusten att skapa och få sitta för sig själv är stor. Att hitta ett lugn.”
- EJ ”Det att bli synlig är viktigt.”
- EK ”Att de som testar på det, troligen kommer att önska sig att få mer av det.”
- EL ”Behoven finns säkert och jag önskar att mera tid och kraft ägnades åt det inre arbetet i undervisning av studerande och i handledning av verksam vårdpersonal.”
- EM ”Att få arbeta i grupp med andra människor och skapandet, med tanke på allt som är individualiserat, dator, mobil mm”
- EN ”DPs tankegångar är helt rätt men de måste förpackas på ett modernt sätt. Tycker det är svårt att applicera det rakt av i företag i alla fall /.../ men det behövs absolut. Med förpackning menar jag

att man måste skapa ett "kit" av övningar som lämpar sig för kulturer där man inte är van att agera i gruppövningar/och samarbete/som är av detta slaget."

- EN²⁵ "Mer dagsaktuella handledningar, övningar, koncept behöver tas fram och spridas. DP som kurs skulle lierat sig (skapat samarbeten) med Organisation och Management-delen på Företagsekonomiska institutionen under kursens gång."
- EP "Behoven är mycket stora och alla blivande och verksamma lärare (förutom alla andra människor med ledaransvar) skulle ha nytta och glädje av att delta i en kurs i dynamisk pedagogik för att få tillfälle att reflektera över sig själv, få insikter i gruppdynamik och utveckla sitt ledarskap."
- EQ "Ett önskan från många lärare att undervisa utanför klassrummets fyra väggar med en Didaktik där dynamisk pedagogik rymms. Även i själva klassrummet."
- ES "Att vi fortsätter att nätverka och strida för de pedagogiska förhållningssätt vi tror på. Att kolla upp hur DP står sig i nutida sammanhang, exempelvis KBT. Att vi med alla medel vi har suddar bort flumstämpeln."

Fråga 9: Har du andra tankar kring möjligheter för dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet?

- E3 "Att jag hittat sätt o metoder som möjligen kan fungera."
- E9 " Att leda sig själv är grunden för all ledning av andra. Dp ger det djup i perspektiv på ledare och ledning som andra quik fix utbildningar saknar."
- E12 "sprida tankarna genom att kontakta grupper – studieförbund, skolan, vårdutbildningar mm."
- EC "Oändliga"
- ED "Att få in dynamisk pedagogik i olika kursverksamheter. Detta kräver naturligtvis övertygade ambassadörer"
- EE "Jag tror att vi skall lyfta fram just kombinationen av kognitiv teori och psykodynamisk teori som är närvarande i dynamisk pedagogik."
- EF "Jag tror en möjlighet är att skapa utbildningstillfällen för lärare. Jag tror att vi måste ut och föreläsa och ha workshops som fortbildning för lärare antingen genom ett av de etablerade fortbildningsföretag eller i egen regi."
- EH "Möjligheterna är så ofantligt många att det är svårt att precisera."
- EJ "Viktigt inom allt arbete med barn. Ge tillit till barnet"
- EK "Att Stockholms universitet fortfarande ger dessa kurser, förhoppningsvis ges kurserna så småningom även på magister/ masternivå."
- EL²⁶ ("En annan tid med andra värderingar och prioriteringar på alla nivåer, individ – samhälle,) men pendeln brukar svänga så kanske ändå?"
- EM "Att vi jobbar mot att allt ska vara så individualistiskt /.../ Jag tycker ju att det faller inom många ämnen, svenska, samhällskunskap, biologi mm"
- EO "utveckling och forskning behöver kreativt tänkande för att ge utfall. Jag tror att det vänder fast politiker i leningsgrupper är det största hindret, de kämpar bara för sin "stol" och respekterar inte yrkeskunskap och arbetslivserfarenhet"
- EP "Vi vet av erfarenhet att det förr eller senare vänder och att medvetenhet om vad som bidrar till mänsklig utveckling på nytt kommer i fokus."

²⁵ Deltagaren har skrivit detta svar som hinder på fråga 8, jag flyttade det hit.

²⁶ Deltagaren har skrivit detta svar som hinder på fråga 9, jag kopierade det hit också, med hinder inom parentes.

- ER ”Man behöver vara fler som tänker tillsammans”

Enkät svar som gäller frågeställningen ”Vilka hinder finns för arbete med dynamisk pedagogik idag?”

Fråga 2: Om nej, varför använder du den inte?²⁷

- E6 ”I nuvarande konstellation känns det inte aktuellt eftersom förutsättningarna inte stämmer.”
- E11 ”Jag har i nuvarande yrkesroll inga möjligheter att applicera DP trots att jag gärna skulle vilja det.”
- E13 ”Just nu finns inget bra forum för mig att använda det.”

Fråga 4: Hur fungerar det självpedagogiska förhållningssättet i din verksamhet?

Varför fungerar det dåligt?

- E3 ”Gällande DP kan det bli för abstrakt o konstigt för eleverna. Måste anpassa övningarna.”
- E9 ”Medarbetarna saknar kunskap. Även om förhållningssätt föreligger så är det svårt att implementera verktygen.”
- EB ”alla är olika, en del mer mogna i sitt skapande, så mitt emellan bra och dåligt.”
- Vet inte – E4 ”svårt att hinna reflektera.”
- Vet inte – E5 ”För lite personaltidtimmar.”

Fråga 5: Hur fungerar det skapande förhållningssättet i din verksamhet?

Varför fungerar det dåligt?

- E9 ”Stödjande infrastruktur saknas. Det dagliga tar över.”
- EO ”om någon behöver för mycket plats, nyare eller mer osäker person”
- ER ”Svårigheter finns dock eftersom jag som försökt arbeta dynamiskt också har en stor del administration i arbetet och det är lätt att det tar för stor del av tiden.”
- EK ”Jag använder det väldigt sällan pga. att det tar tid att förbereda och en hel del eget efterarbete, men också för att olika material kostar en del.
- EN ”Skulle gärna prova det i min arbetsgrupp men vågar inte. Har svårt att hitta övningar och aktiviteter som smälter samman med hur vi arbetar i vårt företag /.../ en specifik kultur jämfört med skolvärlden.”
- Vet inte – E5 ”Att skapa tar tid.”

Fråga 6: Hur fungerar det samspelande förhållningssättet i din verksamhet?

Varför fungerar det dåligt?

Några svar om varför det samspelande förhållningssättet fungerar dåligt återfinns under rubriken *Svar som samtidigt uttrycker både möjligheter och hinder.*

- Vet inte – E5 ”För få personal (2 st) och för lite tid.

²⁷ Vid frågorna 2, 4, 5, 6, 7 frågas inte direkt efter hinder. De svar som presenteras här är de som motiverat varför det fungerar dåligt att använda dynamisk pedagogik, förhållningssätt och de tre huvudmomenten vid övningar.

Fråga 7: Använder du dig av de tre huvudmomenten vid övningstillfällen – inledning, gestaltning och bearbetning? Varför inte?

- E3 "Har inte fått det att fungera på ungdomar."
- E9 "Det saknas utrymme utöver bua (business as usual)."
- E10 "Jag har glömt av inledning, men framförallt de ständiga avbrotten, då fritids skall komma in och ha klassen. Så jag äger inte tiden"
- ES "Jag har svårt att tänka hur jag skulle kunna göra det."

Fråga 8: Har du några tankar kring tidsandan 2013 för dynamisk pedagogik? Hinder:

- E1: "Björklund."
- E2: "Färre verksamheter som vill satsa på människors egen kulturskapande kraft."
- E3: "Tidsbrist och konsumtionssamhälle."
- E4 "Det är svårt att definiera vad dynamisk pedagogik är. Tydlighet är ett ledord i dagens samhälle. Dp är lite otydligt. Björklund = militär."
- E5 "Svårt att få med andra i tänkandet."
- E8 "Utbildningsplaner, som inom universitetet handlar om utvärdering och forskning."
- E9²⁸ "Diskursen ännu mycket liten. Apostlar kan bara rekryteras bland dem som kan dp. men de är för få."
- E10 "Tidsbristen och de ökade kraven i verksamheten. Möten för mötenas skull och kanske av att ju mer dokumentation du gör desto bättre lärare är du. Inte alltid sant."
- E12 "Ett enormt ego-tänkande på alla nivåer. Rädsla för den kreativa processen och tänkandet."
- EB "Tid och reflektion är ute"
- EC "Individualismen, att det tar tid, kan bli för dyrt, ingen quickfix."
- ED "Det nuvarande akademiska värderingssystemet."
- EE "Individeriktningen i vår tid, rationalitets- och effektivitetshetsen, ytligheten och utbytbarheten i relationer (Sennett)"
- EF "Dagen skolpolitik som tror att det är kunskap om man trycker in mycket fakta i eleverna som de sedan kan rapa upp utan att förstå ett dugg. Med nuvarande skolpolitik tar man ifrån oerhört många elever deras självförtroende och självkänsla."
- EG "De tankar och idéer som nu florerar om ett mätbart samhälle"
- EH "Jag ser nog inga hinder. Men det är mycket väsentligt hur man introducerar och hur man tillämpar denna typ av pedagogik"
- EI "Det ger inte behörighet i sig självt. Idag är skolsamhället väldigt uppstyrt av att kursdeltagarna ska ta behörigheter."
- EJ "Konkurrensinställning kan hindra samspelet i grupper"
- EK "Att det tar tid, att det kan upplevas flummigt, att det är svårt att mäta. Ekonomi. Det saknas forskning."
- EL "Brist på tid, pengar och värdering av den typ av kunskap, som dynamisk pedagogik ger."
- EM "detta arbetssätt i konkurrens med det ovan (allt som är individualiserat, dator, mobil mm)²⁹. I pads är ju det som gäller.
- EO "vi har för bråttom i vår tid, kvicka fix, kanske med ekonomiskt utfall. Någon skall fixa gräsmattan åt oss och vi tittar ej över staketet. Kanske ångest över framtid och sakers förfall. Någon

²⁸ Deltagaren har skrivit detta svar som en möjlighet på fråga 8, jag flyttade det hit.

²⁹ Inom parentes är kopierat från EM fråga 8, möjligheter.

skall göra fast varför jag? Det måste vi ändra på men det tar tid och det vill ingen ge, bara sommartid då ser vi varann, lite pessimistiskt sagt.”

- EP ”Ekonomiskt, betygshetsande, konkurrensinriktat och kortsiktigt samhällsklimat.”
- EQ ” En smal syn på kunskap som ska prioriteras och också en smal syn på hur denna ska läras in av eleverna. Ingen status i ämnen där höger och vänster hjärnhalva samverkar för en bra inläring, eller hur t.ex. rörelse och idrott bidrar till annan inläring. Detta kanske inte är en syn som lärarna främst har men mera utifrån rådande skolpolitik”
- ER ”Tid, prestationshysteri. Krav på människor i alla sammanhang gör att pressen ökar och kreativiteten lätt utarmas”
- ES ”Nuvarande skolpolitik”

Fråga 9: Har du andra tankar kring hinder för dynamisk pedagogik i praktisk verksamhet?

- E1 ”Svårt att hinna med mer än bara planering för lektioner. Svårt att analysera skriftligt.”
- E3 ”Tid, ungdomars förhållningssätt, miljö, lokal.”
- E4 ” det ligger i den milda ledarrollen att inte marknadsföra sig, slå sig för bröstet, och säga att jag är bra, detta är bra!
- E9 ”Brist på företagsanpassad dp utbildning.”
- E12 ”Rädslan! Svårt att ”sälja” vår idé”
- EC ”Det kan kanske vara svårt att förklara, måste prövas för att förstås.”
- EF ”Kräver mycket arbete, entusiasm, marknadsföring, jävlar anamma och energi.”
- EH ” Jag tror det är mycket väsentligt att granska sina egna motiv varför man vill använda den här typen av pedagogik. Har man skumma syften blir också pedagogiken manipulativ”
- EI ”Det vi själva skapar.”
- EJ ”För lite praktisk utbildning på detta området”
- EK ”Bristande marknadsföring, att det inte finns som skolämne i grundskolan/ gymnasium, att det är svårdefinierat. Att kurserna inte är obligatoriska, utan enbart finns som valbara kurser på Stockholms universitet och i privat regi. Att kursdeltagare inte slutför sina kurser. Att ingen ännu har doktorerat i det här ämnet.”
- EL ”En annan tid med andra värderingar och prioriteringar på alla nivåer, individ – samhälle”
- EL³⁰ ”det går inte att vrida klockan tillbaka – jag utbildade mig på Korda för egna pengar på fritiden, men idag tror jag inte någon varken kan eller vill göra det för att sköta sitt eget jobb bättre.”
- EM ”Ge tid till det är ju alltid ett hinder. Under vilket ämne?”
- EO ”Skrivbordsprodukter av okunniga.”
- EP ”Sorgligt att Stockholms universitet inte förstår vilken dyrbar pärla som finns i dynamisk pedagogik.”

Följdåga: Benämner/benämnde du någon gång ditt arbete med dynamisk pedagogik för de människor som du arbetar/arbetade med eller för dina arbetsgivare? Vad kallar/kallade du det i så fall?

Hinder:

- EA ”Nej jag tror inte jag använder det begreppet. Obegripligt för andra.”

³⁰ Deltagaren har skrivit detta svar som möjlighet på fråga 9, jag flyttade det hit.

- EK "Har vederbörande ingen egen erfarenhet av detta, så är risken att de upplever det som flummigt"
- EN "min chef för han sorterar bort mig direkt om jag säger DP"
- ER "Det är inte lätt att förklara - måste upplevas!"

Enkät svar som uttrycker både möjligheter och hinder eller skillnader beroende på tillfälle eller målgrupp.

Fråga 4: Hur fungerar det självpedagogiska förhållningssättet i din verksamhet?

- E8 "fungerat bra för vissa studenter, sämre för andra."
- EB "alla är olika, en del mer mogna i sitt skapande, så mitt emellan bra och dåligt."
- EL "De studerande reagerade olika inför övningarna och somliga gick in i dem och lärde av dem, medan andra inte såg något värde i dem utan fann dem barnsliga, meningslösa eller provocerande."

Fråga 5: Hur fungerar det skapande förhållningssättet i din verksamhet?

- E2 Bra – "Beror på vilken produktion vi har"
- E8 "fungerat bra för vissa studenter, sämre för andra."
- E12 Bra – "Men!!! kan vara svårt att få personalen (som vi fortbildar) att tro på sig själva."
- EE Bortvalt – "Tyvärr har det icke verbala så som rörelse, musik, bild mindre utrymme i min undervisning, men väl i handledning på arbetsplatser. Här kunde jag sätta kryss på fungerade bra när jag har varit på arbetsplatser men bortvalt i min nuvarande undervisning."
- EK Bortvalt – "Jag använder det väldigt sällan pga. att det tar tid att förbereda och en hel del eget efterarbete, men också för att olika material kostar en del. Men vid de tillfällen jag har använt det, så har det varit uppskattat och då har det verkat fungera"
- EL "De studerande reagerade olika inför övningarna och somliga gick in i dem och lärde av dem, medan andra inte såg något värde i dem utan fann dem barnsliga, meningslösa eller provocerande."
- ER Bra – "Svårigheter finns dock eftersom jag som försökt arbeta dynamiskt också har en stor del administration i arbetet och det är lätt att det tar för stor del av tiden"

Fråga 6: Hur fungerar det samspelande förhållningssättet i din verksamhet?

- E7 "Periodvis svårt p.g.a. hela arbetssituationen."
- E8 "fungerat bra för vissa studenter, sämre för andra."
- E9 "Halvbra. Många arbetsuppgifter kräver samspel. Men spelet är bara igång när det dagliga så kräver."
- E10 "Det går upp och ner men mitt mål är att samspelet och tillhörigheten skall vara på topp."
- EB "alla är olika, en del mer mogna i sitt skapande, så mitt emellan bra och dåligt."
- EL "Det är omöjligt att svara generellt på detta, eftersom varje Kordapass var olika"

Fråga 7: Använder du dig av de tre huvudmomenten vid övningstillfällen – inledning, gestaltning och bearbetning?

- E4 "Ibland, det beror på vilket ämne. Gestaltning kan bli redovisning men alltid reflektion och ev. bearbetning."
- EH Ja – "fast jag gör det ganska flexibelt. Gestaltningen är t ex. ofta bara ett dialogsamtal som sedan bearbetas i helgrupp."
- EI "Olika beroende på vad vi gör och varför."

- EM Ja – ”Oftast och så mycket som det är möjligt.”

Stockholms universitet/Stockholm University
SE-106 91 Stockholm
Telefon/Phone: 08 – 16 20 00
www.su.se

**Stockholms
universitet**